

Resum

Una crisi encoberta: conflictes armats i educació

Educació per a tothom

Una crisi encoberta: conflictes armats i educació

Resum

L'*Informe de Seguiment de l'Educació per a tothom en el Món* és una publicació independent l'elaboració de la qual ha estat encarregada per la UNESCO en nom de la comunitat internacional. És fruit d'un treball de col·laboració en el qual han participat els membres de l'equip de l'informe i un gran nombre de persones, organismes, institucions i governs.

Les denominacions utilitzades en aquesta publicació i la presentació del material que hi figura no impliquen l'expressió de cap opinió per part de la UNESCO sobre la condició jurídica de països, territoris, ciutats o zones, ni sobre les seves autoritats, ni tampoc sobre la delimitació de les fronteres o límits.

L'equip de l'informe és el responsable de l'elecció i presentació dels fets exposats en aquest resum de l'informe, així com de les opinions que s'hi expressen, que, com que no són forçosament de la UNESCO, no poden comprometre la responsabilitat de l'Organització. El director de l'informe assumeix la responsabilitat de totes les idees i opinions que s'hi expressen.

Equip de l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món*

Director: Kevin Watkins

Investigació: Samer Al-Samarrai, Nicole Bella, Stuart Cameron, Anna Haas, François Leclercq, Élise Legault, Anais Loizillon, Karen Moore, Patrick Montjourides, Pauline Rose

Comunicació i difusió: Diederick de Jongh, Andrew Johnston, Leila Loupis, Marisol Sanjines, Céline Steer

Administració i producció: Erin Chemery, Julia Heiss, Marc Philippe Boua Liebnitz, Sophie Schlondorff, Martina Simeti, Judith Randrianatoavina, Suhad Varin

Per a més informació sobre l'Informe:

www.efareport.unesco.org

Publicat el 2011 per
l'Organització de les Nacions Unides
per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
Maqueta: Sylvaine Baeyens

Edició en català a càrrec de:
Centre UNESCO de Catalunya-Unescocat
Nàpols, 346
08025 Barcelona
i
Editorial Graó
Hurtado, 29
08022 Barcelona

Amb la col·laboració de:
Associació de les Nacions Unides a Espanya
Fontanella, 15
08010 Barcelona

Impressió: Imprimeix
D.L.: B-18.492-2011

© UNESCO 2011

ED-2011/WS/1

Edicions anteriors de l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món*

2010. *Atteindre les marginalisés*
2009. *Vaincre l'inégalité : l'importance de la gouvernance* (*)
2008. *Éducation pour tous en 2015 – Un objectif accessible?*
2007. *Un bon départ : éducation et protection de la petite enfance*
2006. *L'alphabétisation, un enjeu vital*
2005. *Éducation pour tous : l'exigence de qualité*
2003/4. *Genre et éducation pour tous : le pari de l'égalité*
2002. *Le monde est-il sur la bonne voie?*

(*) Versió catalana del resum:

http://www.unescocat.org/fitxer/590/resum_EPT.pdf

Fotografia de la portada

Al nord d'Uganda, els infants atrapats en el conflicte entre les forces governamentals i l'Exèrcit de Resistència del Senyor deixen constància del que han vist amb els seus grafits.

© Xanthopoulos Daimon/Gamma

Prefaci

Les Nacions Unides es van fundar per alliberar el món del flagell de la guerra. Van prometre un futur en què l'home podria viure "lliure de temor". La UNESCO es va crear per contribuir a la construcció d'aquest futur. La nostra constitució ens assigna, en termes emotius, el mandat d'utilitzar l'arma de l'educació per lluitar contra "la incomprensió mútua" que tants conflictes armats ha fomentat en tots els temps.

L'Informe de Seguiment de l'Educació per a tothom en el Món d'aquest any ens recorda oportunament la història, les idees i els valors en què es fonamenten les Nacions Unides. Aquests valors estan reconeguts en la Declaració Universal de Drets Humans de 1948. També estan recollits en els objectius de l'Educació per a Tothom que la comunitat internacional va adoptar l'any 2000. Per desgràcia, encara som a una gran distància d'assolir el món somiat pels arquitectes de la Declaració Universal, així com els nostres objectius comuns per a l'educació. Estem fracassant col·lectivament en l'empresa d'afrontar els enormes desafiaments plantejats pels conflictes armats.

Aquesta nova edició de *L'Informe de Seguiment de l'Educació per a tothom en el Món* deixa clarament establert que els conflictes armats segueixen arruïnant la vida de milions de persones que es compten entre les més vulnerables del món. Les guerres també destrueixen les possibilitats de rebre educació a una escala la magnitud de la qual no es reconeix prou. Els fets són eloqüents: més del 40% dels infants del món que no van a escola viuen en països afectats per conflictes. En aquests mateixos països es registren algunes de les desigualtats més grans entre sexes i alguns dels nivells més baixos d'alfabetització de tot el món. En posar de manifest el que fins ara era una "crisi encoberta en l'educació", cal esperar que l'informe contribueixi a galvanitzar l'acció internacional en quatre àmbits clau.

En primer lloc, hem de concedir la màxima importància a la tasca d'acabar amb les atroces violacions dels drets humans, que són un element central de la crisi de l'educació als països afectats per conflictes. És cert que no podem construir societats pacífiques de la nit al dia, però això no justifica els atacs comesos contra els escolars, les violacions generalitzades i sistemàtiques de nenes i dones, o les destruccions d'instal·lacions escolars que mostra de manera documentada aquest informe. És inacceptable que, tot i les repetides resolucions adoptades pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides, el terrorisme sexual continuï sent una arma de guerra que infligeix sofriments inenarrables. Em comprometo des d'ara a treballar amb els meus col·legues del sistema de les Nacions Unides per tal de reforçar la protecció dels drets humans a favor dels infants que es veuen atrapats en situacions de conflicte.

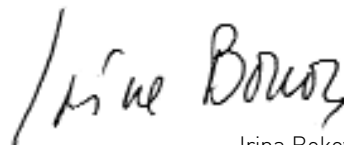
En segon lloc, cal organitzar el sistema de l'ajuda humanitària. Quan he tingut l'oportunitat de visitar comunitats a països afectats per situacions d'emergència, m'han impressionat sovint els esforços ímprobes que realitzen per mantenir els sistemes educatius. Lamentablement, els donants no demostren un esperit de determinació d'aquest tipus. El sector de l'educació rep actualment amb prou feines un 2% dels fons d'un sistema d'ajuda humanitària que, al seu torn, està

insuficientment finançat. Tots els que participem en l'aliança en pro de l'Educació per a Tothom hem d'advocar perquè l'educació sigui un element fonamental de l'ajuda humanitària.

En tercer lloc, hem d'aprofitar amb molta més eficàcia les possibilitats que se'ns presentin per a la pau. El secretari general de les Nacions Unides, Ban Ki-moon, ha assenyalat que actualment ens manquen els mecanismes necessaris als països que, després d'un conflicte armat, emprenen l'arriscat camí que condueix a la pau. El resultat és que s'estan perdent oportunitats per a la consolidació de la pau i la reconstrucció, amb l'enorme cost consegüent que això suposa en el pla humà i econòmic. A l'*Informe de Seguiment* es preconitza un increment del finançament agrupat. Tinc la convicció que els donants i els països afectats per conflictes sortiran guanyant d'una intensificació de la cooperació en aquest àmbit.

Finalment, és necessari que alliberem tot el potencial que té l'educació per actuar com a força de pau. La Constitució de la UNESCO comença amb aquesta eloqüent declaració: "atès que les guerres neixen en la ment dels homes, és en la ment dels homes on s'han d'erigir els baluards de la pau". No hi ha baluards de la pau més sòlids que les actituds cíviqües arrelades en la tolerància, el respecte mutu i la voluntat ferma de diàleg. Aquestes actituds s'han de cultivar activament en totes les aules de les escoles d'arreu del món. Recórrer a l'escola per vehicular el fanatisme, el xovinisme i la falta de respecte cap als altres no és tan sols el camí que mena a una mala educació, sinó el sender que porta al precipici de la violència. M'anima la ferma voluntat d'aconseguir que la UNESCO tingui un paper més actiu en la reconstrucció dels sistemes educatius dels països afectats per conflictes, basant-se en la tasca que ara duu a terme en àmbits com el diàleg intercultural, l'elaboració de currículums, la formació de docents i la revisió de llibres de text per als escolars.

Ja fa més de seixanta-cinc anys que es van fundar les Nacions Unides. Els desafiaments plantejats pels conflictes armats han canviat. Tanmateix, els valors i les institucions en què s'assenta el sistema de les Nacions Unides continuen sent més vàlids que mai. Hem de treballar tots plegats, recorrent a aquests valors i institucions, per afrontar la crisi encoberta en l'educació i construir un món on tots els infants i els seus pares puguin viure lliures del temor.

Irina Bokova
Directora general
de la UNESCO

Aspectes més rellevants de l'Informe 2011

El món no va pel bon camí de cara a assolir les fites fixades per a 2015. Encara que s'han aconseguit èxits importants en molts àmbits, la conclusió principal de l'Informe de Seguiment de l'Educació per a tothom en el Món 2011 és que no es podran arribar a assolir la major part dels objectius de l'EPT. Els països afectats per conflictes armats han d'afrontar problemes esfereïdors. Els governs hauran d'actuar amb esperit més diligent i amb més determinació per posar al seu abast els objectius.

Progressos cap a la consecució dels objectius fixats per al 2015

En el darrer decenni s'han registrat avanços extraordinaris en la progressió cap als objectius de l'Educació per a Tothom en alguns dels països més pobres del món:

- El benestar dels infants més petits està millorant. La mortalitat dels menors de cinc anys, per exemple, va passar de 12,5 milions el 1990 a 8,8 milions el 2008.
- Entre el 1999 i el 2008 van ser escolaritzats a primària 52 milions suplementaris d'infants. El nombre de nens i nenes sense escolaritzar es va reduir a la meitat a l'Àsia Meridional i Occidental. A l'Àfrica Subsahariana les taxes d'escolarització van augmentar en un 33%, malgrat l'important increment de la franja de població en edat de cursar l'ensenyament primari.
- La paritat entre sexes a l'escolarització primària va millorar considerablement en les regions en què es registraven les disparitats més grans al començament del decenni.

Malgrat tots aquests èxits, encara cal recórrer un tros de camí molt llarg per poder cobrir la distància que hi ha entre els objectius de l'Educació per a Tothom fixats el 2000 i els progressos limitats realitzats fins avui.

- La fam està frenant els progressos. Als països en vies de desenvolupament, un de cada tres infants –això és, 195 milions en total– sofreixen malnutrició, amb els consegüents perjudicis irreparables en el seu desenvolupament cognitiu i les seves perspectives educatives a llarg termini.

- El ritme de disminució del nombre d'infants sense escolaritzar és massa lent. El 2008 hi havia encara 67 milions d'infants privats d'escola a tot el món. Els progressos cap a l'escolarització universal han anat desaccelerant el ritme. Si les tendències actuals persisteixen, el 2015 el nombre de nens i nenes sense escola podria ser superior a l'actual.
- Molts criatures deserten l'escola abans de finalitzar el cicle complet de l'ensenyament primari. Tan sols a l'Àfrica Subsahariana prop de deu milions abandonen cada any les aules de primària.
- Un 17% de la població adulta del món –és a dir, 796 milions de persones– continuen sense tenir les competències bàsiques en lectura, escriptura i aritmètica. Aproximadament dos terços d'aquestes persones són dones.
- Les disparitats entre sexes continuen obstaculitzant els progressos de l'educació. Si el 2008 s'hagués aconseguit al món la paritat entre sexes a l'ensenyament primari, avui hi hauria 3,6 milions suplementaris de nenes matriculades a les escoles primàries.
- L'amplitud de les desigualtats fa disminuir la igualtat d'oportunitats. Al Pakistan, gairebé la meitat dels fills de les famílies més pobres amb edats compreses entre 7 i 16 anys no estan escolaritzats, mentre que aquest percentatge només és d'un 5% entre els fills de les famílies més riques.
- La disparitat entre sexes s'emporta vides. En efecte, si la mitjana general de mortalitat infantil a l'Àfrica Subsahariana se situés al nivell de la mitjana de mortalitat de criatures nascudes de mares amb estudis secundaris, el nombre de nens petits morts en aquesta regió disminuiria en 1,8 milions.
- Les dones que han cursat l'ensenyament secundari tenen més probabilitats de saber quines mesures poden adoptar per prevenir la transmissió del VIH de la mare al nadó, la qual ha estat causa d'unes 260.000 morts per malalties relacionades amb el VIH el 2009. A Malawi, el 60% de les mares amb estudis secundaris o superiors saben que els medicaments poden reduir els riscos de transmissió del VIH, mentre

que en el cas de les mares que no han rebut cap tipus d'instrucció aquest percentatge es redueix a només un 27%.

- La qualitat de l'educació se segueix situant a un nivell molt baix en molts països. Milions de nens i nenes surten de l'escola primària amb coneixements de lectura, escriptura i aritmètica que es troben molt per sota dels nivells previstos.
- D'aquí al 2015 caldrà contractar 1,9 milions de mestres suplementaris per tal d'aconseguir la universalització de l'ensenyament primari. L'Àfrica Subsahariana necessitarà més de la meitat d'aquests mestres.

Finançament de l'Educació per a Tothom

La crisi financera mundial ha incrementat les pressions que s'exerceixen sobre els pressupostos nacionals, soscavant els esforços que molts dels països més pobres del món estan realitzant per finançar els plans d'educació. Els pressupostos de l'ajuda també són sotmesos a pressions. Quan queden menys de cinc anys per al 2015, any fixat com a límit per a la consecució dels objectius de l'Educació per a Tothom, cal que els governs nacionals i els donants redoblin els esforços per eixugar el dèficit de finançament.

- Per bé que la proporció de l'ingrés nacional dedicat a la despesa en educació ha augmentat des del 1999 als països d'ingressos baixos, passant del 2,9% al 3,8%, encara hi ha regions i països que continuen negligint els seus sistemes educatius. L'Àsia Central i l'Àsia Meridional i Occidental són les regions que menys inverteixen en educació.
- Amb una mobilització més gran dels ingressos fiscals i un compromís més sòlid a favor de l'educació, els països d'ingressos baixos podrien augmentar de 12.000 a 19.000 milions de dòlars la despesa anual dedicada a l'Educació per a Tothom, la qual cosa representa un increment equivalent al 0,7% del PNB.
- La crisi financera ha fet estralls en els pressupostos d'educació. El 2009, set dels divuit països d'ingressos baixos estudiats en aquest Informe van retallar la seva despesa en educació. En aquests països el nombre d'infants sense escolaritzar és de 3,7 milions.
- Globalment, l'ajuda a l'educació bàsica s'ha doblat des del 2002 fins a assolir la quantitat de 4.700 milions de dòlars, la qual cosa ha permès donar suport a les polítiques encaminades a accelerar els progressos cap a l'Educació per a Tothom. No obstant això, el volum actual de l'ajuda dista molt d'arribar a la

quantitat de 16.000 milions de dòlars que caldria cada any per eixugar el dèficit de finançament extern als països d'ingressos baixos.

- Els donants no han complert les promeses d'augmentar l'ajuda formulades el 2005. Segons les estimacions de l'OCDE, el dèficit global de finançament previst és de 20.000 milions de dòlars anuals.
- Les tendències actuals de l'ajuda són inquietants. L'ajuda a l'educació bàsica subministrada a títol de l'assistència per al desenvolupament es troba aturada des del 2007. El 2008, l'ajuda a l'educació bàsica per a l'Àfrica Subsahariana va disminuir en aproximadament un 6% per a cada criatura en edat de cursar l'ensenyament primari.
- Alguns dels donants més importants continuen canalitzant preferentment els seus pressupostos d'ajuda cap als nivells superiors d'ensenyament. Si tots els donants assignessin a l'educació bàsica almenys la meitat de l'ajuda global a l'educació, es podrien mobilitzar cada any 1.700 milions de dòlars en benefici d'aquest nivell d'ensenyament.

L'adopció de mesures innovadores de finançament de l'educació podria contribuir a eixugar el dèficit de finançament de l'Educació per a Tothom. L'informe proposa, entre d'altres, les mesures següents:

- Crear una *Facilitat Financera Internacional per a l'Educació (IFFE)*, prenent com a model el mecanisme anàleg que ja existeix en el sector de la salut. Això podria ajudar els donants a mobilitzar nous recursos en el difícil context econòmic actual. L'emissió de bons permetria recaptar entre 3.000 i 4.000 milions de dòlars l'any per a l'educació entre el 2011 i el 2015.
- Imposar una taxa del 0,5% sobre els abonaments a telèfons mòbils a Europa podria permetre la recaptació de 894 milions de dòlars l'any.

Conflictes armats i educació, una crisi encoberta

Per bé que no es té una informació completa sobre els problemes que afronten els països afectats per conflictes armats en matèria d'educació, no hi ha dubte que figuren entre els que més disten d'assolir els objectius de l'Educació per a Tothom. La crisi encoberta de l'educació als estats afectats per conflictes constitueix un problema mundial que exigeix una resposta de la comunitat internacional. A més de soscavar les perspectives d'impulsar el

Principals missatges de l'Informe

El pes demogràfic de la població juvenil, unit a les deficiències dels sistemes educatius, és un factor de risc de conflicte. Els sistemes d'educació de molts països afectats per conflictes no estan dotant els joves de les competències necessàries que els permetin sortir de la pobresa i la desocupació. Més del 60% de la població de molts països afectats per conflictes té menys de 25 anys d'edat i, per tant, proporcionar a aquests joves una educació de qualitat és fonamental perquè no els envaeixi la desesperació pel seu futur econòmic, un factor que contribueix tot sovint al desencadenament de conflictes violents.

Una educació errònia pot fomentar els conflictes violents. L'educació pot ser un poderós factor de pau, però amb massa freqüència l'escola s'instrumentalitza per reforçar les divisions socials, la intolerància i els prejudicis que condueixen a les guerres. Cap país pot alimentar l'esperança d'assentar bases duradores per a la pau si no troba la manera de crear una confiança mútua entre els seus ciutadans, i és a les aules on comença a crear-se aquesta confiança.

Els governs nacionals i la comunitat internacional estan fracassant en l'empresa de preservar els drets humans. En els conflictes armats, les forces governamentals i no governamentals prenen com a blancs d'atac escolars, mestres, civils i escoles, i gaudeixen d'una impunitat pràcticament total. Això és especialment cert en el cas de les violacions i altres formes de maltractament sexual. Els participants en l'aliança en pro de l'Educació per a Tothom han de ser defensors acèrrims dels drets humans.

L'eficàcia de l'ajuda es veu compromesa per les prioritats nacionals dels donants més importants en matèria de seguretat. L'assistència per al desenvolupament destinada a estats afectats per conflictes va a parar sobretot a països, com ara l'Afganistan, l'Iraq i el Pakistan, que es consideren prioritaris des d'un punt de vista estratègic. La utilització de l'ajuda a l'educació per donar suport a operacions contra forces insurrectes posa en perill la seguretat de les comunitats locals, dels escolars i dels treballadors de l'ajuda. És necessari que els donants desmilitaritzin l'ajuda.

El sistema d'ajuda humanitària no està satisfent les necessitats educatives dels infants atrapats en conflictes. Les comunitats locals demostren una gran determinació i enginy per mantenir en funcionament el sistema educatiu durant els conflictes. No es pot dir el mateix dels donants. La comunitat de l'ajuda humanitària ha de satisfer les aspiracions de les comunitats afectades per conflictes.

El sistema de l'ajuda internacional no està preparat per aprofitar les possibilitats de consolidació de la pau i de reconstrucció. Molts països acabats de sortir de conflictes no tenen prou recursos per reconstruir els sistemes educatius. Aquests països depenen actualment d'una ajuda humanitària limitada i imprevisible, i el que necessiten és un finançament previsible i a llarg termini per poder edificar sistemes d'educació inclusius i de bona qualitat.

desenvolupament econòmic, de reduir la pobresa i d'assolir les fites fixades en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, els conflictes armats estan fent créixer les desigualtats, la desesperança i el sentiment d'injustícia que tanquen els països en el cercle viciós de la violència.

Les repercussions dels conflictes armats en l'educació

- En el decenni precedent a 2008 han estat víctimes de conflictes armats 35 països. Trenta d'aquests països són d'ingressos baixos o d'ingressos mitjans baixos. La durada dels conflictes violents als països d'ingressos baixos és de dotze anys, de mitjana.
- Als països pobres afectats per conflictes, hi ha 28 milions d'infants en edat de cursar l'ensenyament primari que estan sense escolaritzar, la qual cosa representa el 42% del total d'infants del món privats d'escola.
- La probabilitat que les criatures de països pobres afectades per conflictes morin abans de fer els cinc anys és dues vegades superior que la dels infants de la resta de països pobres.
- Només el 79% dels joves saben llegir i escriure als països pobres afectats per conflictes, mentre que aquesta proporció és d'un 93% a la resta de països pobres.
- En els conflictes armats s'està observant un increment dels atacs comesos per les forces governamentals i no governamentals contra els civils i les infraestructures no militars. Infringint una violació flagrant del dret internacional, els combatents consideren cada cop més com a blancs legítims els atacs a escolars i a edificis de les escoles.
- S'estima que hi ha més de 43 milions de persones desplaçades al món, principalment a causa dels conflictes armats, però la xifra real probablement és molt més gran. Els refugiats i els desplaçats interns topen amb obstacles importants per accedir a l'educació. El 2008, amb prou feines acudien a l'escola primària un 69% dels infants de campaments de refugiats en edat de cursar aquest nivell d'ensenyament.

La despesa en educació als països afectats per conflictes

- Els conflictes armats estan restant a l'educació fons públics que es dediquen a la despesa militar. Al món hi ha 21 països en via de desenvolupament que gasten més en armament que en l'escola primària. Si retallessin la seva despesa militar en un 10%, aquests països podrien escolaritzar 9,5 milions suplementaris d'infants privats d'escola.
- La despesa militar també resta recursos financers a l'ajuda internacional. El dèficit de 16.000 milions de dòlars que registra l'ajuda financera externa a l'Educació per a Tothom se suprimiria amb escriure si els països rics dediquessin sis dies de la seva despesa militar a eixugar-lo.
- Amb prou feines un 2% de l'ajuda humanitària va a parar a l'educació. A més a més, l'educació és el sector en què és menor: la proporció de peticions d'ajuda humanitària que obtenen finançament a penes un 38% d'aquestes peticions són satisfetes, la qual cosa representa la meitat del percentatge mitjà observat en tots els altres sectors.

Programa per al canvi

L'Informe defineix un programa per efectuar canvis, que té com a objectiu esmenar quatre deficiències sistèmiques.

- *Deficiències en la protecció.* Per mitjà del sistema de les Nacions Unides, els governs haurien de reforçar els sistemes de supervisió i elaboració d'informes sobre les violacions dels drets humans que afecten l'educació, donar suport als plans nacionals destinats a posar terme a aquestes violacions, i imposar sancions apropiades als culpables d'infraccions atroces i recurrents. S'hauria de crear una comissió internacional sobre violacions i abusos sexuals en la qual participi directament la Cort Penal Internacional a fi d'avaluar si hi ha motius per incoar diligències judicials. La UNESCO hauria de conduir la tasca de supervisió i l'elaboració d'informes sobre els atacs comesos contra els sistemes d'educació.
- *Deficiències en la prestació de serveis educatius.* Es necessita canviar amb urgència la manera de concebre l'ajuda humanitària i reconèixer el paper fonamental de l'educació en situacions d'emergència

relacionades amb conflictes armats. Caldria augmentar el nivell de finançament dels fons agrupats d'ajuda humanitària per tal que passi de la xifra actual de 730 milions de dòlars a una quantitat que oscil·li vora els 2.000 milions, a fi de poder eixugar el dèficit de finançament de l'educació. També s'haurien de reforçar els sistemes actuals d'avaluació de les necessitats d'educació a les comunitats afectades per conflictes. Així mateix, caldria reformar les disposicions administratives relatives als refugiats per millorar-ne l'accés a l'educació. Finalment, els governs haurien de reforçar el dret de les persones desplaçades a l'educació.

- *Deficiències en la reconstrucció.* Els donants haurien de trencar la línia divisòria artificial que separa l'ajuda humanitària de l'ajuda al desenvolupament a llarg termini. Caldria canalitzar una part més gran de l'assistència al desenvolupament per mitjà dels fons agrupats per país, com el mecanisme financer creat amb èxit per a l'Afganistan. Per mitjà de la Iniciativa Via Ràpida (IVR) reformada, els donants haurien d'establir disposicions multilaterals eficaces per assolir un finançament agrupat anàleg al que funciona en el sector de la salut. Caldria incrementar la dotació financera anual de la IVR fins que arribi a la quantitat de 6.000 milions de dòlars anuals i establir una normativa més flexible per facilitar l'ajut als estats afectats per conflictes.
- *Deficiència en la construcció de la pau.* A fi d'alliberar el potencial que té l'educació per sustentar els processos de pau, els governs i els països donants haurien de donar prioritat a la creació de sistemes d'educació inclusivament, adoptant polítiques en matèria de llengua d'ensenyament, de currículums i de descentralització basades en una avaluació del seu possible impacte en els antics motius de ressentiment. Caldria considerar que les escoles són, abans de tot i sobretot, llocs per adquirir competències tan essencials com la tolerància, el respecte mutu i la capacitat de conviure pacíficament amb els altres. S'haurien d'assignar a l'educació entre 500 i 1.000 milions de dòlars per mitjà del Fons de les Nacions Unides per a la Consolidació de la Pau, i la UNESCO i l'UNICEF haurien de tenir un paper més important en la incorporació de l'educació en estratègies més vastes de consolidació de la pau.

Introducció

En el Marc d'Acció sobre l'Educació per a Tothom (EPT), adoptat per governs de tot el món a Dakar (Senegal) l'any 2000, es va establir sis objectius generals i tota una sèrie de fites específiques que s'havien d'aconseguir el 2015. Aquest marc portava per subtítol "Complir els nostres objectius comuns". Dos lustres després, la conclusió principal que es desprèn de l'*Informe de Seguiment de l'Educació en el Món 2011* és que els governs no estan complint amb el compromís que van contreure col·lectivament.

Aquesta severa conclusió no resta mèrits a alguns èxits importants en l'Educació per a Tothom. En efecte, el nombre d'infants sense escolaritzar està disminuint, les disparitats entre sexes s'estan reduint i són cada cop més nombrosos els infants que acaben l'ensenyament primari, per la qual cosa poden cursar estudis secundaris i superiors. En alguns dels països més pobres del món s'han registrat avanços impressionants, cosa que demostra que els ingressos baixos no constitueixen de manera automàtica un obstacle perquè l'educació progressi amb rapidesa. Malgrat això, entre els objectius proclamats a Dakar i el seu compliment hi segueix havent una gran distància i hi ha símptomes alarmants que és creixent. Si persisteixen les tendències actuals, el 2015 el nombre d'infants privats d'escola serà superior a l'actual. Si no es duu a terme un esforç concertat perquè aquest panorama canviï, no es complirà globalment la promesa formulada a Dakar als nens i nenes del món.

L'incompliment dels objectius establerts a Dakar tindrà repercussions de llarg abast. Un progrés ràpid de l'educació és essencial per assolir les fites més vastes dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) en àmbits com l'eradicació de la pobresa i la fam, la disminució de la mortalitat i la millora de la salut materna. Així mateix, el fracàs en la reducció de la desigualtat d'oportunitats d'educació que es produeix en l'àmbit nacional i internacional està soccavant el creixement econòmic i reforçant l'esquema d'una mundialització exempta d'equitat. Aquesta qüestió mereix que se li presti una màxima atenció. Tanmateix, en el programa internacional de desenvolupament s'està donant menys prioritat a l'educació, un tema que amb prou feines preocupa els membres del Grup dels Vuit (G8) i del Grup dels Vint (G20).

L'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011* consta de dues parts. La Part 1 presenta una panorama de l'estat actual de l'educació al món, assenyalant els avanços i els contratemps registrats, així com tota una sèrie d'aplicacions pràctiques de les polítiques d'educació que poden contribuir a accelerar els progressos cap a l'Educació per a Tothom. La Part 2 se centra en l'examen d'un dels majors obstacles amb què topa la consecució dels objectius de l'Educació per a tothom: els conflictes armats als països més pobres del món. L'Informe examina les deficiències de les polítiques aplicades que han contribuït a reforçar aquest obstacle, i presenta estratègies per superar-lo. També estableix un programa per reforçar el paper dels sistemes educatius en la prevenció de conflictes i l'edificació de societats en pau. □

Part 1. Seguiment dels objectius de l'Educació per a Tothom

A l'Àfrica Subsahariana, els beneficis de l'educació poden salvar la vida de 1.800.000 criatures

Els sis objectius de l'EPT

Atenció i educació de la primera infància: fomentar la salut i lluitar contra la fam

Les oportunitats d'educació es creen molt abans que el nen o nena ingressi a les aules. Les capacitats lingüístiques, cognitives i socials que desenvolupa en la seva primera infància són els veritables fonaments per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida. Si el nen o nena té una salut deficient, està malnodrit i li manquen estímuls durant els seus primers anys d'existència, aquests fonaments es veuran socavats i la seva capacitat per aprofitar l'ensenyament escolar es veurà també limitada. Els danys irreversibles infligits als infants per la fam durant la seva primera infància continuen erosionant el potencial humà a escala mundial.

L'estat general de salut de la infància es pot estimar examinant les taxes mundials de mortalitat infantil. Aquesta mortalitat està disminuint: el 2008, van morir al món 8.800.000 infants abans de fer els cinc anys, mentre que el 1990 el nombre de morts va ser de 12.500.000. Tanmateix, dels 68 països del món amb taxes altes de mortalitat infantil, tan sols 19 van per bon camí per assolir l'objectiu establert en els ODM: haver reduït el 2015 aquestes taxes en dos terços respecte de les registrades el 1990. La malnutrició és la causa directa de la mort de 3 milions d'infants i de més de 100.000 mares.

Els governs segueixen subestimant les conseqüències que té la malnutrició dels nens i nenes més petits en l'educació. Als països en via de desenvolupament, prop de 195 milions d'infants menors de cinc anys –això és, un terç del total de la població d'aquesta franja d'edat– no tenen l'alçada corresponent a la seva edat i pateixen raquitisme, la qual cosa és un símptoma del seu estat nutricional deficient. Molts d'ells estan condemnats a sofrir malnutrició crònica durant els seus primers anys de vida, un període crític per al desenvolupament cognitiu de l'individu. A més dels sofriments que infligeix als infants, la malnutrició suposa una càrrega pesada

per als sistemes educatius. Els infants malnodrits tendeixen a no desenvolupar plenament el seu potencial físic i mental. Tenen menys probabilitats de ser escolaritzats i, un cop matriculats a l'escola, els seus índexs d'aprofitament escolar són inferiors als de la resta dels alumnes. El creixement econòmic no és una panacea per acabar amb la malnutrició. Des de mitjans del decenni de 1990 l'ingrés mitjà a l'Índia es va multiplicar per més de dos, mentre que la taxa de desnutrició només va disminuir uns pocs punts percentuals. Aproximadament la meitat dels infants d'aquest país pateixen malnutrició crònica, i la proporció dels que tenen insuficiència ponderal és gairebé dues vegades superior a la mitjana registrada a l'Àfrica Subsahariana.

La salut infantil i materna ocupa avui un lloc més destacat en el programa internacional del desenvolupament. Cal congratular-se pel fet que en les cimeres del G8 i dels ODM, celebrades el 2009 i el 2010 respectivament, s'anunciés l'adopció d'una sèrie d'iniciatives mundials a favor de la nutrició, la reducció de la mortalitat infantil i el benestar de les mares. Tanmateix, en els plantejaments actuals no es reconeix la funció catalitzadora que pot dur a terme l'educació –i més concretament el grau d'instrucció de les mares– per progressar més cap als objectius establerts amb relació a la salut.

Dispensar un tractament igual a les nenes i als nens en l'educació és un dret humà fonamental i, al mateix temps, un mitjà per obrir pas a la realització de progressos en altres àmbits. L'educació millora la salut infantil i materna perquè capacita les dones per obtenir i fer servir informació relativa a la nutrició i les malalties, triar amb discerniment entre possibles alternatives i adquirir un més bon control de les seves pròpies vides.

Les dades que emanen de les enquestes de llars indiquen de manera sistemàtica que el grau d'instrucció de les mares és un dels factors que més influeix en les perspectives de supervivència dels fills. Si la taxa mitjana de mortalitat infantil de l'Àfrica Subsahariana

Vides suspeses:
infants jugant al campament de refugiats
de Naisingpara (Índia)

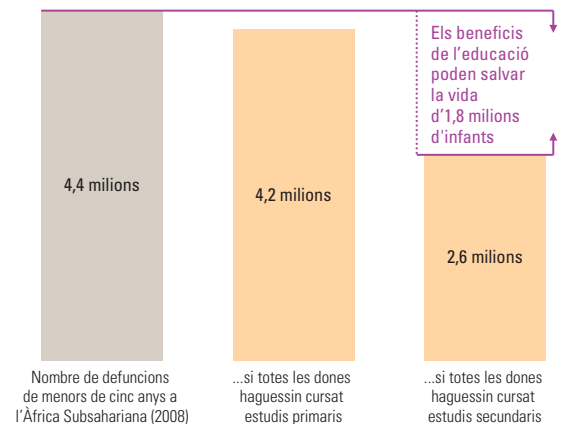
estigués al mateix nivell que la taxa de mortalitat dels infants nascuts de mares que han cursat alguns estudis de secundària, aquest subcontinent registraria 1.800.000 morts menys, la qual cosa equivaldria a reduir aquesta taxa en un 41% (Gràfic 1). A Kènia, les probabilitats que els fills de mares que no han finalitzat els estudis primaris morin abans de fer cinc anys són dues vegades més grans que les dels infants nascuts de mares amb estudis secundaris o superiors.

A l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011 es proporcionen nous elements d'informació reveladors dels beneficis que l'educació de les mares pot aportar a la salut. Sobre la base de dades recollides a les enquestes de llars, es mostra que en molts països les mares amb un grau més alt d'instrucció tenen més probabilitats de saber que el VIH es transmet per l'alletament i que els riscos de contagi de la mare al fill es poden atenuar prenent medicaments durant l'embaràs. A Malawi el 60% de les mares que van cursar estudis secundaris saben que la medicació pot disminuir-ne els riscos de transmissió, mentre que aquest percentatge només és d'un 27% en el cas de les dones sense instrucció.

L'educació de les mares ve a ser una vacuna summament eficaç contra els riscos de salut que posen en perill la vida dels infants

Gràfic 1: Els beneficis de l'educació poden salvar la vida d'1,8 milions de infants

Mortalitat dels infants menors de cinc anys a l'Àfrica Subsahariana i la seva possible reducció en funció del grau d'instrucció de les mares (2003-2008)

Aquestes dades demostren que l'educació de les mares ve a ser una vacuna summament eficaç contra els riscos de salut que posen en perill la vida dels infants. El 2008 el Programa Conjunt de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA (ONUSIDA) estimava que prop de 370.000 infants menors de 15 anys es van infectar del VIH, i en la major part dels casos van ser les mares seropositives les que van transmetre el virus als seus fills durant el part, l'embaràs o l'alletament. Les dades recollides en l'informe indiquen que moltes d'aquestes infeccions es podrien haver evitat gràcies a l'educació (Gràfic 2).

Els programes d'atenció i educació de la primera infància preparen els nens i nenes per a l'ingrés a l'escola, atenuen els efectes de la indigència de les seves llars,

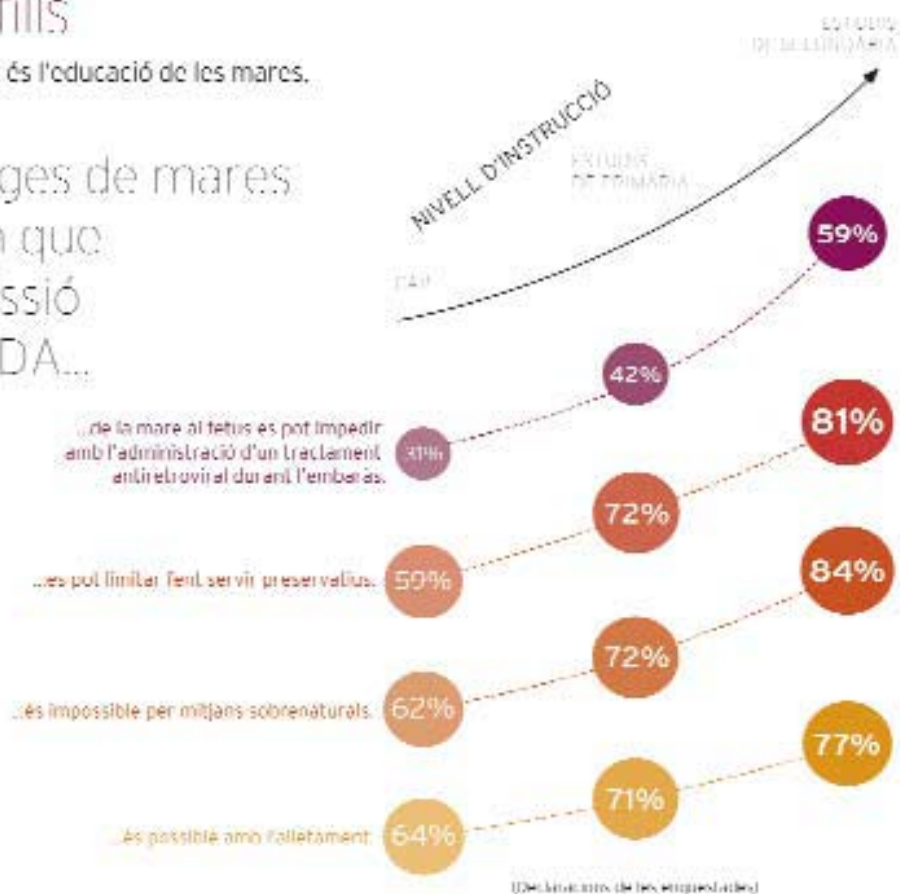
Font: Gràfic 1.7 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

Gràfic 2: L'educació de les mares salva la vida dels fills

Un tractament sorprenent pot reduir les 370.000 infeccions anuals causades actualment per la transmissió del VIH i de les mares embarassades als seus fills

Aquest tractament és l'educació de les mares.

Percentatges de mares que saben que la transmissió del VIH i/SIDA...

Font: Gràfic 1.9 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

L'educació de les mares ve a ser una vacuna summament eficaç contra els riscos de salut que posen en perill la vida dels fills

posen terme a la transferència del desavantatge educatiu de pares a fills i reforcen les perspectives de creixement econòmic. Malgrat aquests avantatges, els programes d'atenció i educació de la primera infància continuen patint les conseqüències d'un finançament insuficient, una planificació fragmentada i una falta d'equitat.

Els infants de les famílies més desfavorides són els que més beneficis poden obtenir d'aquests programes, però sovint són els que hi tenen menys accés. A la Costa d'Ivori un 25% aproximadament dels infants de les famílies més benestants reben ensenyament preescolar, mentre que és gairebé nul el percentatge d'infants de les

famílies més indigents que acuden a centres docents preescolars. Alguns països –per exemple, Moçambic– han demostrat que la voluntat decidida d'aplicar una política d'educació equitativa pot obrir les portes de l'ensenyament preescolar als grups més desfavorits (Requadre 1).

Ensenyament primari universal: un objectiu frustrat

En l'últim decenni s'han registrat avanços notables en l'escolarització a l'ensenyament primari. Molts països que al començament del decenni semblava que eren lluny de poder assolir el 2015 l'objectiu de l'ensenyament

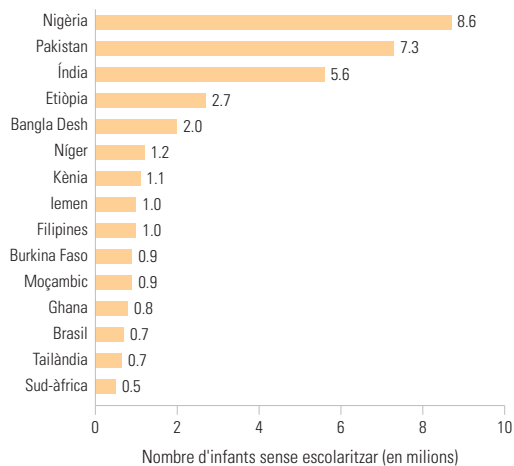
Requadre 1 – Programa preescolar per a infants vulnerables de Moçambic

El programa d'ensenyament preescolar de Moçambic, denominat "Escolinhas", acull als seus centres infants de famílies vulnerables amb edats compreses entre els tres i els cinc anys, i està específicament orientat a les llars pobres o afectades per la sida. Ateses per personal voluntari i amb dos mestres per classe, les escoles d'aquest programa centren les activitats en l'estimulació cognitiva dels infants mitjançant jocs i pràctiques artístiques i musicals perquè adquireixin coneixements bàsics d'aritmètica i lectura. El programa comprèn també ensenyament sobre salut i nutrició impartit als pares, així com activitats per prestar-los suport. Els serveis educatius proporcionats són d'alta qualitat i baix cost, i el programa és susceptible de ser aplicat a altres països.

Font: Requadre 1.3 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

Gràfic 3: La meitat dels infants del món privats d'escola es concentren en només 15 països

Nombre d'infants en edat d'anar a l'escola primària que estaven sense escolaritzar el 2008, en un grup seleccionat de 15 països

Font: Gràfic 1.11 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

primari universal (EPU) tenen, avui en dia, possibilitats reals d'aconseguir-ho. No obstant això, el ritme dels avanços ha estat desigual i fins i tot pot ser que estigui desaccelerant. Si persisteixen les tendències actuals, el món no aconseguirà arribar a aquest ambició objectiu establert en el Marc d'Acció de Dakar.

L'any 2000, quan es va adoptar el Marc d'Acció, hi havia al món uns 106 milions d'infants sense escolaritzar. El 2008, aquesta xifra s'havia reduït a 67 milions. A la regió de l'Àsia Meridional i Occidental, la població infantil sense escolaritzar es va reduir a la meitat, a causa essencialment del fort impuls produït per l'escolarització a l'Índia. A l'Àfrica Subsahariana, la proporció d'alumnes escolaritzats va augmentar en un terç aproximadament, a pesar del gran increment de la franja de població en edat d'anar a escola. Un 43% dels infants del món privats d'escola viuen a l'Àfrica Subsahariana i un 27% a la regió de l'Àsia Meridional i Occidental, i la meitat es concentren només en 15 països (Gràfic 3). En alguns països s'ha registrat una disminució espectacular del nombre d'infants sense escola. Etiòpia, per exemple, va aconseguir reduir en uns quatre milions el nombre d'infants sense escola entre 1999 i 2008, i ara té realment la possibilitat d'arribar a l'EPU el 2015. Altres països que partien d'un nivell d'escolarització baix han aconseguit recórrer un llarg camí cap a la universalització de l'ensenyament primari, tot i que encara disten de poder aconseguir-la d'aquí al 2015. Aquest és el cas del Níger, que ha aconseguit multiplicar per dos la taxa neta d'escolarització en menys d'un decenni.

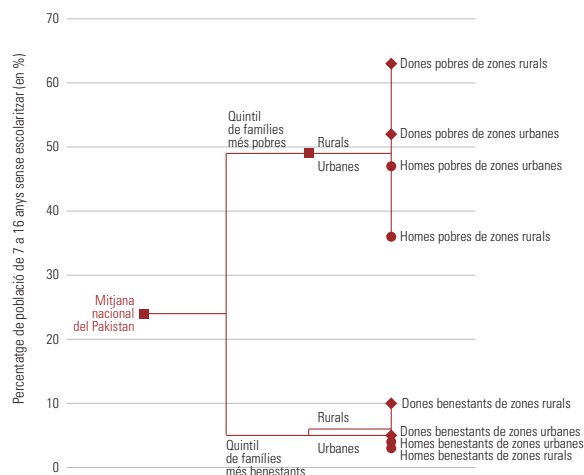
Per bé que aquest èxits són esperançadors, el món no va per bon camí per aconseguir l'EPU el 2015. L'anàlisi de tendències realitzat per a l'Informe 2011 examina els

progressos de l'escolarització en 128 països on el 60% del total dels infants no tenen escola. La conclusió més destacada d'aquesta anàlisi és que el ritme de disminució del nombre d'infants sense escolaritzar en la segona meitat de l'últim decenni va ser dues vegades més lent que durant la primera meitat. Projectada a escala mundial, la persistència d'aquesta tendència farà

El 2008 hi havia al món 67 milions de nens i nenes sense escolaritzar

Gràfic 4: Les possibilitats d'anar a l'escola varien enormement dins d'un mateix país - El cas de Pakistan

Percentatge de la franja de població de 7 a 16 anys que està sense escolaritzar al Pakistan (2007)

Font: Gràfic 1.13 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011

que el 2015 el nombre d'infants sense escolaritzar pugui arribar als 72 milions, o sigui una xifra superior a la registrada el 2008.

La desigualtat social segueix sent un obstacle per aconseguir progressos més ràpids en l'educació (Gràfic 4). Al Pakistan, pràcticament el 50% dels infants de les famílies més pobres amb edats compreses entre 7 i 16 anys estan sense escolaritzar, mentre que aquest percentatge és a penes un 5% en el cas dels infants de les famílies més benestants. Alguns països, com ara Filipines i Turquia, que no disten molt d'assolir l'EPU, estan mostrant que no són capaços de franquejar l'última etapa, a causa del fracàs en l'empresa de fer arribar l'educació als grups de població més marginats. D'altra banda, les disparitats entre sexes continuen profundament arrelades, com pot veure's a les pàgines següents d'aquest resum. En els últims anys, l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món* ha advocat per l'establiment de fites basades en l'equitat per part dels governs, a fi que es comprometin no tan sols a complir els objectius nacionals establerts, sinó també a assolir-ne d'altres com el de reduir a la meitat les disparitats que es deriven dels ingressos econòmics, el lloc de residència, la pertinença ètnica, el sexe i altres factors de desavantatge.

Escolaritzar els infants és tan sols una de les condicions necessàries per aconseguir l'EPU. Molts infants que ingressen a l'escola l'abandonen abans d'haver acabat el cicle complet de l'ensenyament primari. A l'Àfrica Subsahariana, prop de 10 milions d'infants deserten les aules de les escoles primàries cada any. Això representa un enorme malbaratament de talents i una manca d'eficàcia del sistema educatiu. Els factors que contribueixen a les altes taxes de deserció escolar són la pobresa i l'escassa qualitat dels sistemes educatius, que impedeixen als infants assolir el nivell de coneixements necessari per passar d'un grau a l'altre.

Les estratègies per millorar les taxes de retenció escolar s'han d'adaptar a les necessitats específiques dels països. En alguns d'ells –per exemple, Etiòpia, Filipines i Malawi–hi ha proporcions molt considerables d'alumnes que deserten l'escola en el primer grau, mentre que en d'altres, com Uganda, el problema de la deserció no tan sols es produeix en aquest grau, sinó també en el sisè grau. El ràpid augment del nombre d'infants escolaritzats que sol produir-se arran de la supressió del pagament de drets de matrícula pot desembocar en una gran massificació d'alumnes a les aules i, com a conseqüència, en un ensenyament d'escassa qualitat. Malawi i Uganda s'han esforçat per aconseguir que el sobtat augment del nombre d'infants matriculats es tradueixi en un nivell més alt de pas d'un grau a l'altre en els primers anys d'escolarització. La República Unida de

Tanzània ha assolit millors resultats duent a terme reformes per etapes, incrementant les inversions en el sistema educatiu i adscriuint als primers graus els mestres més experimentats i qualificats. L'edat d'ingrés a l'escola a una edat tardana presenta una relació estreta amb la deserció escolar. A Colòmbia, s'està portant a terme un programa a les escoles rurals per reduir les taxes de deserció amb la millora de la qualitat i pertinència de l'educació.

L'Informe presenta alguns plantejaments que han permès reduir amb èxit les desercions escolars amb subvencions de diners en efectiu, condicionat a l'assistència dels infants a l'escola i per mitjà de xarxes de seguretat que permeten a les famílies vulnerables resistir davant de problemes econòmics provocats per la desocupació, les sequeres o les malalties. Un exemple d'aquests enfocaments és el programa "Xarxa de Seguretat Productiva" d'Etiòpia, que proporciona a les famílies pobres diners en efectiu o aliments, de manera que poden mantenir els fills escolaritzats més temps.

Aprentatge de joves i adults: adquisició de competències per afrontar un món en ràpida evolució

El compromís contret a Dakar d'atendre "les necessitats d'aprenentatge de tots els joves" és una fita extremament ambiciosa, però formulada amb poca precisió. El seguiment dels progressos cap a la seva consecució resulta difícil per la manca d'objectius quantificables.

La major part dels països rics són a prop d'aconseguir la universalització de l'ensenyament secundari i una elevada proporció dels alumnes d'aquest nivell –el 70% a la regió de l'Amèrica del Nord i l'Europa Occidental– arriben a cursar estudis superiors. A l'extrem oposat tenim la regió de l'Àfrica Subsahariana, on la taxa bruta d'escolarització a secundària amb prou feines és d'un 34% i on tan sols el 6% dels alumnes que cursen estudis secundaris ingressen en l'ensenyament superior. No obstant això, aquesta regió, que partia d'un nivell molt baix, està recuperant el seu endarreriment. En efecte, des del 1999, les taxes d'escolarització a secundària es van multiplicar per dos a Etiòpia i Uganda, i per quatre a Moçambic. L'augment de les taxes d'escolarització a primària dels països en via de desenvolupament ha comportat un increment de la demanda d'ensenyament secundari. També està augmentant l'escolarització a l'ensenyament tècnic i professional, però les limitacions existents en matèria de dades dificulten l'establiment de comparacions entre les diferents regions. Per bé que el nombre d'adolescents sense escolaritzar està disminuint, cal assenyalar que el 2008 encara eren 74 milions en tot el món.

A l'Àfrica Subsahariana, prop de 10 milions d'infants deserten les aules de les escoles primàries cada any

Les desigualtats dins dels països són un reflex de la disparitat que es dona en l'àmbit internacional pel que fa a l'ensenyament secundari. Les taxes d'assistència a classe i d'acabament dels estudis secundaris presenten una relació estreta amb els ingressos econòmics, el lloc de residència, l'ètnia, el sexe i altres elements que poden ser factors de desavantatge. A Cambodja, el 28% de les persones de 23 a 27 anys que pertanyen al quintil de famílies més benestants han finalitzat els estudis secundaris, mentre que aquesta proporció només ascendeix a un 0,2% en el cas de les famílies més pobres. Gràcies als programes de «segona oportunitat», els joves que no van acabar els estudis primaris poden adquirir la formació i les competències necessàries per tenir més possibilitats d'elecció pel que fa als mitjans de guanyar-se la vida. A l'Amèrica llatina els programes "Joves", destinats a famílies d'ingressos baixos, constitueixen un model i han tingut un gran èxit combinant l'ensenyament tècnic i l'adquisició de competències per a la vida diària. Les avaluacions d'aquests programes indiquen que han millorat considerablement les possibilitats d'ocupació i obtenció d'ingressos dels educands.

Encara que els països desenvolupats tenen nivells elevats d'escolarització a l'ensenyament secundari i superior, també topen amb problemes de desigualtats i marginació. Als països de l'OCDE el 20% dels alumnes de secundària no arriben a acabar el segon cicle d'aquest nivell d'ensenyament. Entre els factors de risc que condueixen a una deserció precoç de les aules cal assenyalar la pobresa, la condició d'emigrants dels alumnes i l'escàs nivell d'instrucció dels pares.

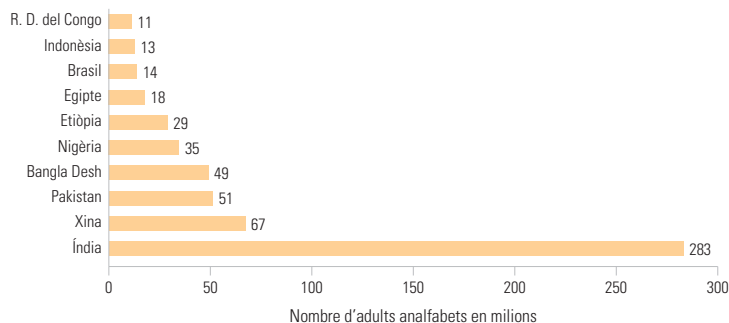
La creixent desocupació juvenil, exacerbada per la crisi financera mundial, ha induït diversos països de l'OCDE a donar major prioritat a l'adquisició de competències. Per exemple, la Llei sobre educació i competències del Regne Unit, promulgada el 2008, estableix per a tots els menors de 18 anys l'educació i la formació obligatòries, que poden consistir en cursos a temps complet o parcial, aprenentatge d'oficis i formació a les empreses. També s'estan reforçant els programes de «segona oportunitat» destinats a aconseguir que els joves amb escasses competències tornin al sistema educatiu i rebin formació. Per bé que els resultats d'aquests programes són força desiguals, alguns han obtingut èxits sorprenents. Als Estats Units, els centres docents comunitaris i les «escoles de la segona oportunitat» tenen una sòlida experiència en la tasca de portar l'educació als grups desfavorits.

La desatenció a l'alfabetització dels adults en les polítiques d'educació en frena els progressos

L'alfabetització obre les portes a la consecució de millors mitjans de subsistència, la millora de salut i l'augment

Gràfic 5: La majoria dels adults analfabets del món es concentren en 10 països

Nombre d'adults analfabets en un grup seleccionat de països (2005-2008)

Font: Gràfic 1.29 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món el 2011.

d'oportunitats. El Marc d'Acció de Dakar comprèn un objectiu específicament centrat en l'alfabetització dels adults: millorar en un 50% el nivell d'alfabetització l'any 2015. Aquest objectiu distarà molt de ser assolit, i això posa de manifest la negligència de què és objecte l'alfabetització en les polítiques d'educació des de fa molt de temps.

El 2008, poc menys de 796 milions adults –és a dir, un 17% aproximadament de la població adulta mundial– no sabien llegir ni escriure. Aproximadament dos terços eren dones. La immensa majoria dels analfabets viuen a l'Àfrica Subsahariana i l'Àsia Meridional i Occidental, tot i que a la regió dels estats àrabs també es registren nivells alts d'analfabetisme de la població adulta.

Deu països concentren el 72% del total dels adults analfabets del món (Gràfic 5). Els resultats dels programes d'alfabetització en aquests països són desiguals. Brasil va poder reduir en 2,8 milions el nombre d'adults analfabets entre 2000 i 2007, i a Xina se segueix mantenint un fort ritme de progrés cap a l'alfabetització total de la població adulta. A Índia les taxes d'alfabetització creixen, però a un ritme lent; aquest país no ha pogut impedir que el nombre absolut d'analfabets augmentés en 11 milions durant la primera meitat del darrer decenni. A Nigèria i Pakistan els progressos observats van ser lents.

Una anàlisi de tendències mostra la llarga distància que hi ha entre el compromís contret a Dakar l'any 2000 i els progressos assolits des de llavors. Alguns països amb una població d'adults analfabets important –per exemple, Xina i Kènia– van per bon camí per complir aquest compromís. Tanmateix, al ritme en què estan progressant actualment, altres països importants que representen una proporció considerable de la població analfabeta mundial distaran molt de poder assolir l'objectiu fixat. Bangla Desh i Índia, per exemple, no

El 2008 poc menys de 796 milions adults, és a dir, un 17% de la població adulta mundial, no sabien llegir ni escriure

arribaran més enllà de la meitat del camí que han de recórrer per assolir l'objectiu el 2015, i Angola, el Txad i la República Democràtica del Congo quedaran encara més endarrerits.

Els lents progressos de l'alfabetització s'atribueixen –i amb raó– a la falta de voluntat política. En l'àmbit internacional, no s'han produït canvis significatius en el darrer decenni. L'alfabetització no figura entre les fites dels ODM i les activitats realitzades en el marc del Decenni de les Nacions Unides de l'Alfabetització (2003-2012) no han aconseguit sensibilitzar l'opinió en relació amb aquest problema, ni han suscitat una acció galvanitzadora. Algunes conferències internacionals importants han facilitat els intercanvis d'idees i abundants debats sobre la qüestió, però no han arribat a establir plataformes d'acció fiables. En l'escena internacional avui en dia no hi ha una massa crítica susceptible de fer sorgir un lideratge que defensés la causa de l'alfabetització.

Quan els dirigents polítics admeten la necessitat de lluitar contra l'analfabetisme, és possible fer progressos ràpids. Des de finals del decenni de 1990, diversos països de l'Amèrica Llatina i el Carib han començat a atorgar més importància a l'alfabetització dels adults. El Pla Iberoamericà d'Alfabetització i Educació Bàsica de Persones Joves i Adultes (PJA) s'ha fixat l'ambiciosa fita d'aconseguir l'eradicació de l'analfabetisme el 2015. Sobre la base de programes innovadors realitzats en països com l'Estat Plurinacional de Bolívia, Cuba i Nicaragua, el PJA té com a objectiu impartir tres anys d'educació bàsica a 34 milions d'adults analfabets. També poden pretendre rebre un suport educatiu 110 milions de persones joves i adultes que, en plena edat activa, no han acabat els estudis de primària.

Fer un gran pas en l'alfabetització exigeix que els governs nacionals s'impliquin més en la planificació, el finançament i la prestació de serveis d'alfabetització i realitzin aquesta tasca per mitjà de tota una sèrie d'aliances. Quan es fa això, és possible aconseguir avanços ràpids. Els progressos assolits a Egipte des de la creació de l'Autoritat General per a l'Alfabetització d'Adults a mitjan del decenni de 1990 posen en relleu el que es pot aconseguir mitjançant estratègies integrades que comprenen la contractació i la formació d'alfabetitzadors, una focalització eficaç dels grups de destinataris específics i un ferm compromís a favor de l'equitat entre sexes.

Paritat i igualtat entre sexes: la necessitat de superar un conjunt de desavantatges

La paritat entre els sexes en l'educació és un dret humà, un fonament de la igualtat d'oportunitats i una font de creixement econòmic, de creació de llocs de treball i de productivitat. Els països que toleren l'existència

d'importants disparitats entre sexes paguen un preu alt per aquesta tolerància, atès que soscaven el potencial humà de les dones i les nenes i en limiten la creativitat i les perspectives. Per bé que han progressat cap a l'objectiu de la paritat entre sexes en l'educació, molts països no l'assoliran si no introdueixen canvis radicals en les prioritats de les polítiques de planejament de l'educació.

Els progressos cap a la paritat entre sexes en l'ensenyament primari continuen a un ritme cada cop més accelerat. A totes les regions que al començament del decenni registraven les disparitats més grans entre nenes i nens en l'escolarització –l'Àfrica subsahariana, l'Àsia Meridional i Occidental, els Estats Àrabs– s'han assolit avanços. Malgrat això, no s'ha de subestimar la distància que encara els queda per recórrer. A 52 països, les dades corresponents a les nenes escolaritzades a primària respecte als nens, tal com la mesura l'índex de paritat entre sexes (IPS), mostren que aquest índex és de 0,95 o menys; i en 26 països més només arriba a 0,90 o és inferior. A Afganistan tan sols hi ha 66 nenes matriculades a primària per cada 100 nens en aquesta situació. Si s'hagués aconseguit la paritat entre sexes a l'escola primària el 2008, el nombre de nenes escolaritzades en aquest nivell d'ensenyament superaria en 3,6 milions el que hi ha registrat aquest mateix any.

Els avanços cap a la paritat entre sexes a l'ensenyament secundari han estat molt variables. A l'Àsia Meridional i Occidental, l'augment considerable observat en l'escolarització de les joves ha anat acompanyat d'una tendència acusada cap a una paritat més gran amb els nois. En canvi, a l'Àfrica Subsahariana l'important increment registrat en la matriculació de les noies a secundària –a pesar del baix nivell del qual partia aquesta regió– no ha estat secundat per una millora de la paritat. El 2008, 24 països de l'Àfrica Subsahariana i tres de l'Àsia Meridional sobre els quals s'ha pogut disposar de dades pertinents tenien un IPS en l'escolarització a secundària igual a 0,90 o inferior, i en 10 països més aquest índex era de només 0,20 o menys. Al Txad, el nombre de noies escolaritzades a secundària és dues vegades menor que el del nois, i al Pakistan amb prou feines hi ha tres noies matriculades en aquest nivell d'ensenyament per cada quatre nois. A la regió dels Estats Àrabs, la progressió de la paritat entre sexes a secundària ha estat menor que la registrada a l'escola primària. Les perspectives que molts països assolixin la paritat entre sexes a l'ensenyament secundari continuen sent limitades, per bé que una voluntat política més ferma, juntament amb unes pràctiques adequades, podria ser decisiva en aquest sentit.

Investigar els desequilibris que es produeixen en la paritat entre sexes fins a localitzar-ne l'origen pot

Si s'hagués aconseguit la paritat entre sexes a l'escola primària el 2008, el nombre de nenes escolaritzades superaria en 3,6 milions el que hi ha registrat aquest mateix any

contribuir a l'adopció de polítiques amb un coneixement de causa suficient per superar-los. A molts països les disparitats comencen a donar-se en el moment d'ingressar al primer grau de l'escola primària. En tres quartes parts dels països que no han assolit la paritat en aquest nivell d'ensenyament, el nombre de nens escolaritzats és superior al de les nenes al començament del primer cicle. A Mali, la taxa bruta d'ingrés dels nens al primer grau de primària és d'un 102% i la de les nenes un 89%. Si aquest tipus de desequilibri en la paritat entre sexes no es corregeix al llarg de l'escolarització a primària –gràcies a la menor taxa de deserció escolar de les nenes– subsistirà fins al final del cicle i es prolongarà al seu torn a l'ensenyament secundari.

Un cop escolaritzats els infants, els esquemes de la seva progressió al llarg dels graus de primària varien. A Burkina Faso, un 70% de les nenes i els nens que ingressen a l'escola primària arriben a l'últim grau, mentre que a Etiòpia la probabilitat que les nenes assoleixin aquest grau és lleugerament superior a la dels nens. És per això que en aquests països la política d'educació s'ha de centrar en la supressió dels obstacles que impedeixen l'existència d'una paritat entre sexes en el moment d'ingressar a l'escola primària. En canvi, a Guinea la taxa de supervivència escolar a primària de les nenes és molt inferior a la dels nens. Als països on es produeixen disparitats entre sexes en les taxes de deserció escolar, els governs han de crear incentius –per exemple, amb l'establiment de subvencions de diners en efectiu o de programes d'alimentació escolar– perquè els pares puguin mantenir escolaritzats els fills.

En la majoria dels casos, la disparitat entre sexes a l'ensenyament secundari té l'origen en la que ja existia a l'escola primària. A la major part dels països, les nenes que han finalitzat els estudis primaris tenen tantes probabilitats com els nens d'ingressar a secundària, encara que un cop escolaritzades en aquest nivell d'ensenyament tenen més probabilitats de desertar-lo. A Bangla Desh, en el moment de transició de l'escola primària a la secundària es produeix una lleu disparitat a favor de les nenes. Tanmateix, la taxa d'acabament d'estudis secundaris dels nois (23%) és superior al de les noies (15%).

Els factors de desavantatge relacionats amb el nivell d'ingressos de les famílies, el lloc de domicili, la llengua i altres circumstàncies incrementen les disparitats entre sexes. La disparitat en l'assistència a l'escola entre les noies i els nois de famílies benestants sol ser mínima, però és molt més gran la disparitat que es produeix en detriment de les noies en el cas de les famílies que són pobres, viuen en zones rurals o pertanyen a minories ètniques. A Pakistan, la mitjana d'escolarització de les joves de 17 a 22 anys és de cinc anys, però en el cas de

Requadre 2 – El suport del BRAC a les joves de Bangla Desh

El 2009, el nombre de Centres d'Ocupació i Mitjans de Subsistència per a Adolescents creats pel Comitè per al Progrés Rural de Bangla Desh (BRAC) era de més de 21.000. Aquests centres ofereixen a 430.000 dones joves la possibilitat de reunir-se per fer més estrets els llaços socials, mantenir els coneixements de lectura, escriptura i aritmètica, i discutir temes relacionats amb la salut, els matrimonis precoços i la funció de la dona al si de la família. També ofereixen cursos de capacitat amb vista a la generació d'ingressos i compten amb un programa d'estalvi i micropréstecs per a les afiliades que desitgen crear microempreses. Una avaluació dels resultats d'aquests centres mostra que han aconseguit incrementar la mobilitat social dels seus adherents, així com el seu grau de participació en activitats generadores d'ingressos. Com a conseqüència dels èxits aconseguits, aquests centres estan servint de model per implantar-ne de similars en països com Afganistan, la República Unida de Tanzània, Sudan i Uganda.

Font: Requadre 1.13 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

les que viuen en zones rurals a penes arriba a un any. En canvi, les joves de famílies benestants que habiten en zones urbanes cursen nou anys d'estudis de mitjana.

Les dones continuen afrontant grans desavantatges en matèria de remuneració salarial i oportunitats de feina, la qual cosa redueix els beneficis que podrien obtenir del seu grau d'instrucció. Al mateix temps, l'educació pot contribuir a contrarestar els desavantatges amb què topen les dones al mercat laboral. Els factors de desavantatge vinculats al sexe que limiten l'adquisició i el desenvolupament de competències per part de les dones també es poden superar amb l'adopció de polítiques destinades a oferir incentius financers per a l'educació de les nenes i les joves, crear entorns escolars favorables per a l'escolarització, facilitar-los l'accés a programes d'ensenyament tècnic i professional, i impartir-los educació no formal. Un exemple d'això el constitueixen els Centres d'Ocupació i Mitjans de Subsistència per a Adolescents creats pel Comitè per al Progrés Rural de Bangla Desh (BRAC), que tenen com a objectiu aconseguir que les joves del país adquireixin i desenvolupin competències pràctiques i tinguin confiança en si mateixes (Requadre 2).

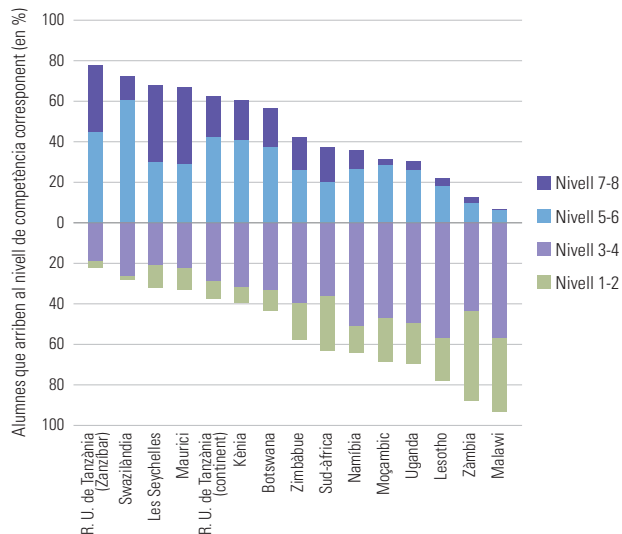
Qualitat de l'educació: les desigualtats obstaculitzen els progressos

Un sistema d'educació demostra l'eficàcia que té quan és capaç de complir el seu objectiu essencial: dotar els joves amb les competències que necessiten per trobar mitjans segurs de subsistència i participar activament en la vida social, econòmica i política de les seves comunitats. Els sistemes educatius de molts països no demostren ser eficaços, ja que són massa els alumnes que surten de l'escola primària sense ni tan sols haver adquirit els rudiments més elementals de la lectura, l'escriptura i l'aritmètica.

En la major part dels casos, la disparitat entre sexes a l'ensenyament secundari té l'origen en la que ja existia a l'escola primària

Gràfic 6: Variació considerable de les competències de lectura a l'Àfrica Subsahariana

Percentatge d'alumnes de sisè grau que arriben als nivells de competència en lectura establerts pel SACMEQ

Nota: L'alumne classificat al nivell 3 de l'escala ha adquirit competències elementals en lectura; el classificat al nivell 5 pot llegir i interpretar un text, i el classificat al nivell 7 pot detectar informació en textos més llargs i treure'n conclusions.

Font: Gràfic 1.37 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

A Malawi i Zàmbia, més de la tercera part dels alumnes de sisè grau van demostrar que eren incapaços de llegir amb un mínim de fluïdesa

Les avaluacions internacionals dels resultats de l'aprenentatge posen de manifest l'existència de disparitats acusades en l'aprofitament escolar, tant en el pla internacional com a dins de cada país. L'Estudi Internacional sobre el Progrés de la Competència en Lectura (PIRLS) de 2006 va avaluar, en funció de quatre nivells de puntuació, les capacitats en lectura dels alumnes de quart grau de primària de 40 països. La gran majoria dels escolars de països rics, com ara França o els Estats Units, van assolir resultats que se situaven en el nivell de puntuació intermedi, o per sobre. En canvi, al Marroc i Sud-àfrica, dos països d'ingressos mitjans, les puntuacions de més del 70% es van situar per sota del nivell mínim.

L'aprofitament escolar, en nivells absoluts, és extremament baix a molts països en via de desenvolupament (Gràfic 6). El 2007, les avaluacions del Consorci de l'Àfrica Meridional i Oriental per a la Supervisió de la Qualitat de l'Educació (SACMEQ) van posar de manifest les grans insuficiències de l'aprofitament escolar en alguns països d'ingressos baixos. A Malawi i Zàmbia, més de la tercera part dels alumnes de sisè grau van demostrar que eren incapaços de llegir amb un mínim de desimboltura. El 2009, un estudi realitzat a l'Índia va arribar a la conclusió que amb prou feines el 38% dels alumnes de quart grau de primària de les escoles rurals eren capaços de llegir un text concebut per a alumnes de segon grau. És més, un 18% dels alumnes que havien cursat vuit anys d'estudis tampoc no podien llegir textos d'aquest tipus.

Ha perjudicat la qualitat de l'ensenyament el fort increment de l'escolarització observat en molts països? Aquest interrogant és un element central d'una sèrie de debats en curs. Tenint en compte que molts dels infants acabats d'ingressar a l'escola primària provenen de famílies amb nivells molt alts de pobresa, malnutrició i analfabetisme dels pares –elements que solen anar units a un aprofitament escolar baix–, cal suposar que un major nombre d'alumnes matriculats disminueix el nivell dels resultats de l'aprenentatge. De fet, els elements d'informació de què es disposa no permeten treure'n una conclusió definitiva. Les dades de les avaluacions del SACMEQ mostren que en alguns països no s'ha produït aquest fenomen. A Kènia i Zàmbia, el gran augment de l'escolarització a primària registrat entre 2000 i 2007 no ha tingut repercussions significatives en les puntuacions de les proves d'avaluació; i a la República Unida de Tanzània s'ha registrat una millora del nivell mitjà dels resultats de l'aprenentatge, encara que el nombre d'infants matriculats a primària s'ha multiplicat gairebé per dos.

L'aprofitament escolar té relació amb factors com el nivell d'ingressos i instrucció dels pares, la llengua, la pertinença ètnica i la ubicació geogràfica de la família. A Bangla Desh, per exemple, més del 80% dels alumnes que arriben al cinquè grau de primària obtenen el certificat d'estudis primaris, però les variacions entre les zones geogràfiques són molt grans: en un districte de la província de Barisal pràcticament tots els alumnes aproven l'examen, mentre que en un altre de la província de Sylhet només menys de la meitat dels escolars aconseguen superar la prova. Per tant, en aquest país el lloc de l'escola a la qual va una criatura té una importància decisiva en les seves possibilitats d'obtenir el certificat d'estudis primaris. A Kènia, tan sols el 50% dels nens i nenes de les famílies més pobres escolaritzats en el tercer grau de primària poden llegir un text estàndard en kiswahili corresponent al segon grau, mentre que aquesta proporció ascendeix a un 75% en el cas dels alumnes que pertanyen a les famílies més riques.

Els governs dels països més pobres han d'afrontar enormes problemes per augmentar el nivell mitjà dels resultats de l'aprenentatge en els seus sistemes educatius. Les polítiques d'educació centrades a aconseguir millores del conjunt del sistema educatiu que no apunten a reduir les desigualtats existents entre els alumnes tenen molt poques possibilitats d'assolir el seu propòsit.

La concentració dels factors de desavantatge social en l'alumnat té una relació estreta amb la disminució dels nivells d'aprofitament escolar, però també les escoles generen desigualtats. En la major part dels països, la qualitat de les escoles que ofereixen serveis educatius als

diferents grups socioeconòmics varia considerablement. Reduir aquesta variació és un primer pas per millorar el nivell mitjà de l'aprofitament escolar i reduir les desigualtats. Les grans diferències que es produeixen en la qualitat de les escoles, tant entre els diferents països com dins de cadascun d'ells, dificulten la tasca de fer ensenyaments universalment aplicables. Tanmateix, és possible determinar alguns factors que semblen tenir repercussions importants en tota una sèrie de països.

- *Els docents compten.* És essencial atreure persones qualificades a l'exercici de la docència, aconseguir que es mantinguin a la professió, dotar-les amb les competències necessàries i oferir-los el suport requerit. Per aconseguir una equitat més gran en els resultats de l'aprenentatge, també és fonamental vetllar perquè els sistemes de distribució del professorat reparteixin equitativament els docents. Un altre motiu de preocupació urgent és el de la seva contractació. Si es vol aconseguir la universalització de l'ensenyament primari, caldrà contractar a tot el món 1.900.000 mestres suplementaris d'aquí al 2015. La meitat hauran de ser contractats en els països de l'Àfrica Subsahariana.
- *El temps lectiu real és important.* L'absentisme dels docents i el temps no utilitzat per a tasques pedagògiques a classe poden reduir considerablement el temps lectiu i fer més grans les disparitats en els resultats de l'aprenentatge. Un estudi fet en dos Estats de l'Índia va mostrar que els mestres titulars de les escoles públiques rurals s'absentaven de mitjana un dia a la setmana com a mínim. Tractar la qüestió de les condicions de treball dels docents i millorar el rendiment de comptes i l'administració de les escoles són dos elements que poden incrementar l'aprofitament escolar i reduir-ne les desigualtats.
- *Els primers graus són essencials.* El nombre d'alumnes per classe disminueix a mesura que van avançant en el sistema escolar, de tal manera que reben una instrucció més individualitzada en els últims graus. A Bangla Desh, en l'últim grau de primària de les escoles governamentals i no governamentals la mitjana d'alumnes per classe és de 30, nombre que representa la meitat de l'alumnat d'una classe de primer grau. És fonamental distribuir d'una manera més uniforme els recursos docents entre els diferents graus, així com centrar-se més en la tasca de vetllar perquè tots els alumnes adquireixin les competències bàsiques necessàries en lectura, escriptura i aritmètica.
- *Les condicions de l'entorn escolar són importants.* L'equipament deficient de les aules i la carència de llibres i material d'escriptura per als alumnes no

El conflicte entre les forces governamentals i l'Exèrcit de Resistència del Senyor al nord d'Uganda, vist per un nen. (Dibuix de Maxwell Ojuka - Cortesia de l'ONG "A River Blue").

afavoreixen un aprenentatge eficaç. A Malawi, la proporció d'alumnes per mestre oscil·la entre 36 i 120 alumnes. A Kènia, la proporció d'infants que disposen d'un llibre d'aritmètica propi va d'un 8% a la província del nord-est a un 44% a la capital, Nairobi.

Per contrarestar els desavantatges amb què els infants marginats arriben a l'escola, l'administració escolar els ha de proporcionar ajuda addicional que compregui, entre altres coses, un suplement de temps lectiu i recursos complementaris. L'assignació de recursos financers governamentals pot tenir un paper essencial en la reducció de les disparitats en els resultats de l'aprenentatge. El govern central de l'Índia ha incrementat substancialment l'assignació concedida per alumne als districtes en què els indicadors d'educació presenten els pitjors resultats. Els recursos addicionals obtinguts han contribuït a finançar la contractació de mestres suplementaris, i també a reduir les disparitats entre les escoles en matèria d'infraestructures. Els programes de recuperació de l'endarreriment escolar també poden tenir una influència decisiva (Requadre 3). A Xile, el Programa de les 900 Escoles proporciona recursos addicionals als centres docents amb pitjors resultats perquè millorin els resultats de

Si es vol aconseguir la universalització de l'ensenyament primari, caldrà contractar a tot el món 1.900.000 mestres suplementaris d'aquí al 2015

Requadre 3 - Programa "Balsakhi" de l'ONG Pratham per impartir educació de qualitat

Pratham es una gran organització no governamental de l'Índia que té per objectiu contribuir a millorar la qualitat de l'educació impartida als infants de famílies pobres i vulnerables. Aplica un programa original de recuperació de l'endarreriment escolar destinat als alumnes de tercer i quart grau de les escoles primàries públiques que s'han quedat endarrerits. Pratham contracta a escala local instructores joves "balsakhi" que reben un curs de formació inicial de dues setmanes de durada i assistència pedagògica durant el seu temps de treball, a fi que puguin ajudar els nens i nenes a adquirir competències elementals en lectura, escriptura i aritmètica. Les avaluacions del programa mostren que no tan sols ha aconseguit millorar les puntuacions dels alumnes a les proves de lectura i aritmètica, sinó també reduir les disparitats en matèria d'aprenentatge. L'èxit del programa ha conduït a la preparació d'una versió modificada, l'aplicació de la qual s'ha estès a dinou estats del país per mitjà del programa "Read India", de manera que se n'han beneficiat prop de 33 milions de nens i nenes durant l'any escolar 2008-2009.

Font: Requadre 1.14 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

L'aprenentatge, establint tallers setmanals destinats a reforçar les competències dels mestres, organitzant tallers extraescolars per als infants i subministrant llibres de text i materials d'altre tipus. Aquest programa ha millorat el nivell de l'aprofitament escolar al quart grau i ha reduït les disparitats en matèria d'aprenentatge.

Les avaluacions nacionals dels resultats de l'aprenentatge també tenen un paper important. Per exemple, les avaluacions de la lectura en els primers graus de primària poden permetre la identificació dels infants que topen amb dificultats, així com la de les escoles i regions que necessiten ajut. La comunicació dels resultats de les avaluacions als pares pot ajudar les comunitats a demanar comptes als proveïdors de serveis educatius, i també pot ajudar aquests darrers a comprendre els problemes que puguin existir.

Finançament de l'Educació per a Tothom: a la recerca d'un avanç decisiu

Un finançament més abundant no és cap garantia d'èxit a l'educació, però un finançament crònicament insuficient és un camí que condueix a un fracàs segur. El Marc d'Acció de Dakar reconeix com d'important és donar suport amb compromisos financers a la consecució dels objectius de l'Educació per a Tothom. El balanç d'això ha estat variable. Molts dels països més pobres del món han augmentat la despesa en educació, per bé que alguns dels seus governs continuïn concedint encara una prioritat massa escassa als sistemes educatius en els pressupostos nacionals. D'altra banda, el nivell de l'ajuda internacional ha augmentat, encara

que els donants han incomplert col·lectivament la promesa de fer tot el possible perquè «cap país que es comprometí seriosament amb l'Educació per a Tothom es vegi frustrat per manca de recursos en la seva voluntat per assolir aquesta fita». Si examinem les perspectives per al 2015, cal dir que actualment hi ha el perill que els efectes de la crisi financera mundial facin més profunda la gran disparitat que ja existeix entre les necessitats de finançament de l'Educació per a Tothom i els compromisos de finançament reals.

El finançament nacional augmenta, però es produeixen diferències acusades entre les regions i dins de cadascuna d'elles

El pilar essencial de la inversió en educació, fins i tot en els països més pobres, no és l'ajuda internacional, sinó els ingressos fiscals i la despesa pública nacional. Molts dels països més pobres del món n'han incrementat les inversions. En el grup format pels països d'ingressos baixos, la proporció de l'ingrés nacional gastat en educació ha augmentat des de 1999 del 2,9% al 3,8%. En alguns estats de l'Àfrica Subsahariana s'han registrat augments especialment importants: el percentatge de l'ingrés nacional gastat en l'educació des de 1999 es va multiplicar per dos a Burundi i per tres a la República Unida de Tanzània.

Menys positiu és el fet que algunes regions hagin seguit negligint el finançament de l'educació. L'Àsia Central i l'Àsia Meridional i Occidental són les dues regions del món que menys inverteixen en educació. En general, la proporció del producte nacional brut (PNB) assignada a l'educació tendeix a ser més gran com més incrementa l'ingrés nacional, però aquest esquema dista molt de ser uniforme. Tot i que la renda per càpita a Pakistan és més o menys igual que la de Vietnam, el primer d'aquests dos països tan sols dedica a l'educació un proporció del PNB dues vegades menor que el segon. Passa el mateix amb Filipines, que assigna a l'educació la meitat dels recursos que hi dedica la República Àrab Siriana.

Les tendències globals del finançament de l'educació les determinen el creixement econòmic, el nivell de recaptació fiscal i la proporció dels pressupostos nacionals assignada a l'educació. L'augment del creixement econòmic entre 1999 i 2008 va fer que incrementés la inversió en educació a la major part dels països en via de desenvolupament. El ritme al qual el creixement econòmic es concreta en un augment de la despesa en educació depèn de les decisions generals que s'adoptin respecte de la despesa pública. En més de la meitat dels països sobre els quals es disposa de dades, l'augment real de la despesa en educació ha estat més gran que el creixement econòmic. Per exemple, a Ghana, Moçambic i la República Unida de Tanzània, la despesa en educació va progressar amb més rapidesa

En el conjunt dels països d'ingressos baixos, la proporció de l'ingrés nacional gastat en educació ha augmentat des de 1999 del 2,9% al 3,8%

que el creixement econòmic gràcies a l'increment de la recaptació d'impostos i de la proporció del pressupost assignat a l'educació. Altres països només han convertit en despesa en educació una petita proporció del benefici generat pel creixement econòmic. A Filipines, per exemple, la despesa real en educació va augmentar un 0,2% anual entre 1999 i 2008, mentre que l'economia va créixer a un ritme del 5% anual en aquest mateix període. El resultat d'això és que la proporció de l'ingrés nacional invertida en l'educació –que ja era baixa anteriorment– ha anat disminuint amb el temps. Els esforços de mobilització dels recursos financers nacionals influeixen de manera essencial en les perspectives de realització dels objectius de l'Educació per a Tothom. A la República Unida de Tanzània, l'increment del finançament del sector educatiu ha contribuït des del 1999 a reduir en uns tres milions el nombre d'infants sense escolaritzar. Encara que en l'últim decenni Bangla Desh ha aconseguit fer grans progressos en l'educació, s'han vist frenats pel nivell insuficient de recaptació d'impostos i l'escassa proporció del pressupost nacional assignat a l'educació.

Els països en via de desenvolupament més pobres disposen d'un marge considerable per intensificar els esforços en matèria de mobilització de recursos i donar més prioritat a l'educació bàsica. A l'*Informe de Seguiment sobre l'EPT en el Món 2010* s'estimava que aquests països poden destinar a l'educació bàsica 7.000 milions de dòlars suplementaris dels seus recursos financers nacionals, de manera que el nivell global de finançament arribi a un 0,7% del PNB aproximadament.

Ajuda internacional: incompliment de les promeses

Des de l'any 2002, l'ajuda global a l'educació bàsica s'ha multiplicat gairebé per dos i ha contribuït a la consecució d'alguns progressos importants. En alguns països com Bangla Desh, Cambodja, Etiòpia, Moçambic, la República Unida de Tanzània, Ruanda i Senegal, l'ajuda ha tingut un paper important en el suport a polítiques que han contribuït a accelerar la progressió cap a l'educació per a tothom. Per bé que els que mantenen punts de vista pessimistes sobre l'ajuda posen en qüestió el valor de l'assistència al desenvolupament, els resultats obtinguts sobre el terreny mostren un panorama més esperançador. No obstant això, cal assenyalar que els donants han incomplert els compromisos contrets l'any 2000 a Dakar i a les successives reunions internacionals celebrades des de llavors.

En l'ajuda a l'educació hi influeixen inevitablement el volum de l'ajuda global i l'entorn general d'aquesta ajuda. El 2005 les promeses de finançament formulades pel G8 i la Unió Europea per al 2010 van ser de 50.000 milions de dòlars, la meitat dels quals havien d'assignar-

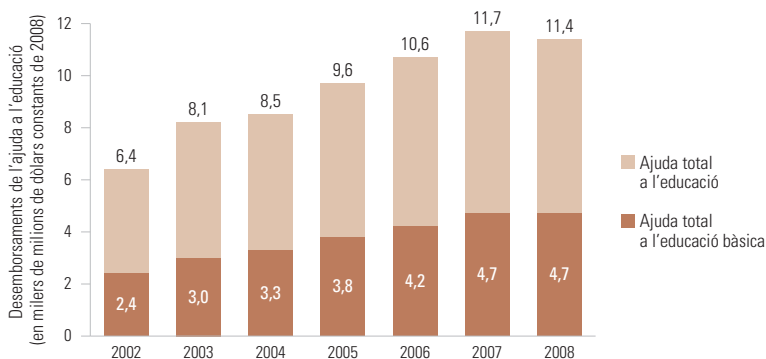
Classe a l'aire lliure a Port-au-Prince (Haití). El sistema educatiu haitià, molt deteriorat per la situació de conflicte abans del terratrèmol de gener de 2010, va quedar devastat per aquesta catàstrofe.

se a l'Àfrica Subsahariana. El dèficit global de l'ajuda previst s'estima en 20.000 milions de dòlars, dels quals 16.000 milions corresponen a l'Àfrica Subsahariana.

Les realitzacions dels donants varien respecte als objectius internacionals establerts i els diferents elements de referència adoptats. Els Estats Units, Itàlia i el Japó són els països del G8 que segueixen destinant a l'ajuda les proporcions més baixes dels seus ingressos nacionals bruts (INB) respectius. El 2009, Itàlia va disminuir en un terç la seva despesa en ajuda, per bé que el seu volum ja era baix, i sembla que ha abandonat el compromís contret davant de la Unió Europea d'augmentar-la fins que assolís, almenys, un 0,51% del seu INB. Les pressions que s'exerceixen en l'àmbit pressupostari han suscitat incerteses sobre el camí futur de l'ajuda. Malgrat això, cal assenyalar que el 2009 alguns donants, com ara els Estats Units, França i el Regne Unit, van incrementar la despesa en ajuda.

Les dades recents sobre l'ajuda a l'educació apunten cap a una possible tendència inquietant per al programa de l'Educació per a Tothom. Després de cinc anys d'augment gradual, l'ajuda a l'educació bàsica es va aturar el 2008 en la quantitat de 4.700 milions de dòlars (Gràfic 7). En el cas de l'Àfrica Subsahariana, la regió on més gran és el dèficit de finançament de l'Educació per a Tothom, els desemborsaments de l'ajuda van disminuir en un 4%, la qual cosa representa un 6% de reducció de l'ajut per infant en edat de cursar l'ensenyament primari. Tot i que una aturada de l'ajuda en un determinat any no indica per si mateixa una tendència, el cert és que hi ha molt pocs motius per sentir-se satisfets, si es té en compte que el finançament extern per poder assolir els

Després de cinc anys d'augment gradual, l'ajuda a l'educació bàsica es va aturar el 2008 en la quantitat de 4.700 milions de dòlars

Gràfic 7: Els desemborsaments de l'ajuda a l'educació bàsica es van aturar el 2008*Desemborsaments de l'ajuda a l'educació (2002-2008)*

Font: Gràfic 2.8 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món.

objectius de l'Educació per a Tothom en els països d'ingressos baixos té un dèficit estimat en 16.000 milions de dòlars anuals.

Atesa la magnitud d'aquest dèficit, no hi ha dubte que s'han de reconsiderar les prioritats de l'ajuda al sector de l'educació. Si tots els donants assignessin a l'educació bàsica la meitat, almenys, de la seva ajuda a l'educació en general, es podria mobilitzar en benefici de la primera una quantitat complementària anual de 1.700 milions de dòlars. Tanmateix, no hi ha gaires indicis que els principals donants s'estiguin replantejant la qüestió d'equilibrar l'ajuda a l'educació bàsica i la destinada a nivells d'ensenyament superior. Alguns donants importants, membres del G8, com ara Alemanya, França i el Japó, assignen als nivells d'ensenyament superiors més del 70% de la seva ajuda global a l'educació. A més, una àmplia proporció de les quantitats comptabilitzades com ajuda revesteixen la forma de costos imputats que, de fet, són transferències de recursos a institucions d'educació dels països donants. A Alemanya i França, aquests costos imputats representen més de la meitat de la seva ajuda global a l'educació. Independentment que aquests costos redundin en benefici dels estudiants estrangers que cursen estudis en els centres alemanys i francesos d'ensenyament superior, és evident que una política d'aquest tipus pot contribuir escassament a reduir els considerables dèficits financers dels sistemes educatius dels països pobres.

Si examinem la qüestió del volum de l'ajuda, cal indicar que continuen subsistint inquietuds quant a la seva eficàcia. El 2007, menys de la meitat de l'ajuda global es va canalitzar a través dels sistemes nacionals de gestió de la hisenda pública; a més, només es va coordinar una de cada cinc missions dels donants i tan sols es va reemborsar realment el 46% de les quantitats que s'havien previst gastar en concepte

d'assistència per al desenvolupament. Aquestes dades mostren que som encara molt lluny d'assolir els objectius establerts pels donants en la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda al Desenvolupament. Tot això té conseqüències directes per a l'educació. Per exemple, les diferències que es produeixen entre els compromisos d'ajuda i els desemborsaments efectius d'aquesta ajuda dificulten l'establiment d'una planificació eficaç en àmbits com ara la construcció d'aules o la contractació de docents.

Crisi financera: dolorosos ajusts en perspectiva

Els donants, les institucions financeres internacionals i altres organismes continuen ignorant àmpliament les conseqüències de la crisi financera en les perspectives d'aconseguir l'Educació per a Tothom. A causa de l'augment de la pobresa i la vulnerabilitat, i tenint en compte les limitacions imposades als esforços nacionals en matèria de finançament per les pressions que s'exerceixen en l'àmbit fiscal, l'ajuda és essencial per preservar els èxits obtinguts i assentar les bases que permetin progressar amb més rapidesa.

A l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2010 s'instava els governs i les institucions financeres internacionals a avaluar les conseqüències que els ajusts pressupostaris provocats per la crisi podien comportar per al finançament de l'Educació per a Tothom. També es posava en relleu la insuficiència de la informació en temps real sobre el que aquests ajusts podrien significar per als objectius establerts a Dakar. Aquesta situació no ha canviat. El Fons Monetari Internacional (FMI) ha assenyalat que la major part dels països en via de desenvolupament als quals ofereix ajuda no han efectuat retallades en els pressupostos destinats a assegurar el subministrament de serveis bàsics prioritaris. Si bé aquesta afirmació pot ser esperançadora, el que no precisa és si les despeses pressupostàries previstes van d'acord amb els plans anteriors a la crisi i les exigències de finançament de l'Educació per a Tothom. A més, els sistemes nacionals i internacionals d'elaboració d'informes segueixen obstaculitzant una avaluació adequada dels ajusts pressupostaris.

La crisi financera va ser originada pels sistemes bancaris i les deficiències dels països rics, però els que ara s'estan debatent per contrarestar-ne els efectes són els milions de pobres que hi ha al món sencer. El 2009, la desacceleració del creixement econòmic, unida a l'alça del preu dels aliments, va incrementar en 64 milions el nombre d'habitants del planeta sumits en la pobresa extrema i en 41 milions el dels malnodrits. Inevitablement, l'educació també patirà els efectes de la crisi. Ja hi ha dades i elements d'informació sobre la pressió exercida en els pressupostos de les famílies, que

Si tots els donants assignessin a l'educació bàsica la meitat, almenys, de la seva ajuda a l'educació en general, es podria mobilitzar en benefici de la primera una quantitat complementària anual de 1.700 milions de dòlars

obliga els pares a treure els fills de l'escola. A més, l'augment de la malnutrició infantil influirà negativament en l'assistència a l'escola i l'aprofitament escolar.

Les pressions exercides en l'àmbit fiscal representen també una amenaça per als progressos cap a la consecució dels objectius de l'Educació per a Tothom. Continua sent un motiu de preocupació que els organismes de les Nacions Unides, el Banc Mundial i l'FMI no hagin estat capaços d'avaluar les repercussions dels ajusts pressupostaris en la consecució dels objectius de l'Educació per a Tothom. El problema es basa, en part, en la manca de seguiment sistemàtic dels pressupostos. Sobre la base dels treballs d'investigació realitzats per a l'informe de l'any anterior, l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011* tracta d'emplenar parcialment les llacunes d'informació respecte a aquesta qüestió. L'Informe examina la despesa real del 2009 i la despesa prevista per al 2010 i estudia 18 països d'ingressos baixos i 10 d'ingressos mitjans baixos (Gràfic 8). Els resultats de l'examen són, entre d'altres, els següents:

- Set dels 18 països d'ingressos baixos estudiats –entre els quals figuren Txad, Ghana, Níger i Senegal– van efectuar retallades de la despesa en educació el 2009. Als països que han assenyalat retallades de la despesa en educació hi ha 3,7 milions d'infants sense escolaritzar.
- En cinc d'aquests set països, la despesa prevista per a 2010 farà que el pressupost d'educació se situï per sota del nivell que tenia el 2008.

- Set dels països d'ingressos mitjans baixos van mantenir o incrementar el nivell de la despesa en educació el 2009, però sis van preveure retallar els seus pressupostos d'educació el 2010.
- De cara a l'any 2015, cal dir que amb els ajusts previstos en l'àmbit pressupostari per als països d'ingressos baixos es corre el risc de fer més gran el dèficit de finançament de l'Educació per a Tothom. Les previsions de l'FMI indiquen que, d'aquí al 2015, la mitjana d'augment anual de la despesa pública global als països d'ingressos baixos serà d'un 6%, mentre que es necessitaria un augment del 12% aproximadament per assolir tan sols l'objectiu d'universalitzar l'ensenyament primari.

Cinc recomanacions sobre el finançament

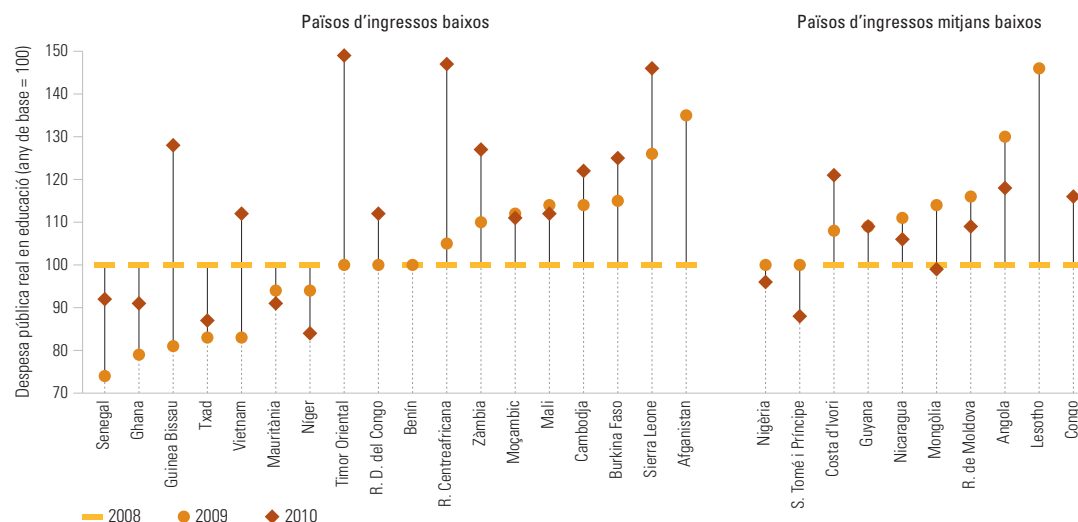
És probable que en els cinc propers anys el context financer per als governs nacionals i els donants d'ajuda sigui molt més difícil del que va ser en el darrer decenni. Una forta progressió cap a la consecució dels objectius establerts l'any 2000 exigirà una acció decisiva. L'Informe formula pel que fa a aquesta qüestió cinc recomanacions de caràcter general:

- *Reavaluar les necessitats de finançament en vista de la crisi financera.* La planificació relativa a la consecució dels objectius de l'Educació per a Tothom ha de basar-se en estimacions nacionals detallades. El Banc Mundial i l'FMI, de concert amb els governs i els organismes de les Nacions Unides, han d'avaluar el dèficit que es desprèn de la diferència entre els plans de despesa actuals i les

Als països que han assenyalat retallades de la despesa en educació hi ha 3,7 milions d'infants sense escolaritzar

Gràfic 8: L'impacte de la crisi financera en la despesa pública en educació

Índex de la despesa pública real en educació en un grup seleccionat de països d'ingressos baixos i ingressos mitjans baixos (2008-2010)

Font: Gràfic 2.12 de la versió íntegra de l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011*

necessitats de finançament per a la consecució de l'Educació per a Tothom i els ODM. També és essencial que avaluin l'alineament d'aquestes necessitats de finançament amb els programes d'ajustos en l'àmbit pressupostari.

- *Complir els compromisos de 2005.* Els governs dels països donants han de prendre immediatament mesures per respectar els compromisos formulats el 2005 i contreure compromisos nous per al període que va fins al 2015. En el primer semestre del 2011, tots els donants haurien de presentar calendaris indicatius renovables en què es determini com pensen eixugar la totalitat dels dèficits de finançament, comprès el de l'ajuda a l'Àfrica Subsahariana, que és de 16.000 milions de dòlars.
- *Donar una prioritat elevada a l'educació.* Els donants remarquen freqüentment la importància que té el fet que els governs dels països en via de desenvolupament tractin d'harmonitzar les prioritats de la despesa pública amb els compromisos contrets a favor de la realització dels objectius de l'Educació per a Tothom: però també ells haurien d'observar aquest mateix principi. Si tots els donants dediquessin a l'educació bàsica el 50%, almenys, de la seva ajuda a l'educació (la proporció actual ascendeix a un 41%), es podrien mobilitzar 1.700 milions de dòlars suplementaris cada any.
- *Adoptar una nova iniciativa mundial de finançament: la Facilitat Financera Internacional per a l'Educació (IFFE).* Cal que l'aliança en pro de l'Educació per a

Tothom admeti que, fins i tot si es compleixen els compromisos d'ajuda formulats el 2005 i els donants atorguen més prioritat a l'educació bàsica, els resultats es quedaran massa curts o arribaran massa tard. En el cas de la Facilitat Financera Internacional per a la Immunització, els governs donants han mobilitzat recursos venent bons, utilitzant els ingressos obtinguts per invertir-los immediatament a fi de salvar els infants de la mort i abonant els interessos al llarg d'un període de temps prolongat. L'argument per fer extensiu a l'educació aquest model de finançament és simple i contundent: si l'administració de vacunes a la població infantil no admet dilacions, la seva educació tampoc no admet espera. Els governs donants haurien de recaptar així, des de 2011 a 2015, entre 3.000 i 4.000 milions de dòlars cada any gràcies a l'emissió de bons de l'IFFE i canalitzar una part dels ingressos obtinguts per mitjà de la Iniciativa Via Ràpida, un cop hagi estat objecte de reformes.

- *Mobilització de mitjans de finançament innovadors.* Els defensors de la causa de l'Educació per a Tothom han de portar a terme una tasca amb una vasta gamma de públics i grups per advocar per l'establiment d'una taxa mundial sobre les institucions financeres, com ara la proposta per la campanya a favor de la "taxa Robin Hood", i també han de vetllar perquè s'inclouï l'educació als plans d'assignació dels ingressos obtinguts, en el context d'una vasta estratègia de finançament dels ODM. Tenint en compte la magnitud del dèficit de finançament, és necessari que es formulin altres propostes de finançament innovadores centrades en l'educació. A l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011* s'exposen arguments a favor d'una taxa sobre els telèfons mòbils en el conjunt dels països de la Unió Europea equivalent a un 0,5% de l'import dels abonaments a aquest mitjà de comunicació. Amb aquesta taxa es podrien recaptar anualment prop de 890 milions de dòlars anuals. □

La Facilitat Financera Internacional per a l'Educació (IFFE) hauria de recaptar, des de 2011 a 2015, entre 3.000 i 4.000 milions de dòlars cada any

Nenes jugant en un edifici en runes de Kabul (Afganistan), on han buscat refugi 105 famílies desplaçades.

Part 2. Conflictes armats i educació, una crisi encoberta

Les Nacions Unides es van crear, abans de tot i sobretot, per posar terme al «flagell de la guerra». Els arquitectes del nou sistema mundial pretenien impedir el retorn a allò que la Declaració Universal de Drets Humans anomena «el desconeixement i el menyspreu dels drets humans» i «els actes de barbàrie ultratjants per a la consciència de la humanitat». Seixanta-cinc anys després, el flagell de la guerra perdura. Les manifestacions més virulentes les trobem als països més pobres del món i estan polvoritzant les possibilitats d'educació de les seves poblacions en proporcions enormes.

La repercussió dels conflictes armats a l'educació és un problema que s'ha ignorat àmpliament. Es tracta d'una crisi encoberta que reforça la pobresa, disminueix el creixement econòmic i retarda el progrés de les nacions. La medul·la d'aquesta crisi la constitueixen les nombroses i sistemàtiques violacions dels drets humans, que mereixen plenament la qualificació d'actes de barbàrie. Aquest problema és el que mereix l'atenció més urgent en el programa internacional del desenvolupament. A més de representar un ultratge per a la consciència de la humanitat i d'exigir per tant una resposta eficaç, les guerres han causat en els sistemes educatius efectes devastadors dels quals amb prou feines s'informa, i la comunitat internacional està girant l'esquena a les víctimes d'aquesta situació.

L'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món posa l'atenció sobre la crisi encoberta provocada pels conflictes armats a l'educació. Aporta dades documentades sobre la magnitud d'aquesta crisi, detalla quines en són les causes subjacents i estableix un programa per canviar-ne la situació. Una de les lliçons essencials que es poden treure de l'informe és que els plantejaments rutinaris soscaven tota perspectiva d'assolir tant els objectius concrets de l'Educació per a Tothom com les fites més vastes dels ODM (vegeu la contribució especial *Ja n'hi ha prou!* de l'arquebisbe sudafricà Desmond Tutu).

Contribució especial: Ja n'hi ha prou!

Han transcorregut gairebé setanta anys des que una generació de líders polítics es va congregar, a penes finalitzada una guerra terrible, per formular en tan sols dues paraules aquesta promesa: «Mai més». Les Nacions Unides es van crear per impedir el retorn de les rivalitats, les guerres i les violacions dels drets humans que van significar la pèrdua de moltíssimes vides i el malbaratament d'un potencial immens. Tanmateix, aquesta pèrdua i aquest malbaratament se segueixen produint i hem de posar-los terme ara mateix.

Aquest informe de la UNESCO hauria d'haver sortit a la llum molt abans. Les seves pàgines detallen cruament la violència real que s'està exercint contra algunes de les poblacions més vulnerables del món, on hi són compresos els infants en edat escolar, i repton els dirigents de tots els països, rics i pobres, a emprendre una acció decisiva.

El que demano als líders del món és que enunciiïn aquesta senzilla declaració d'intencions: Ja n'hi ha prou! Com a membres de la mateixa comunitat ètica a la qual pertanyem tots els éssers humans, cap de nosaltres pot desitjar que es tolerin les violacions dels drets humans, els atacs armats contra els infants i les destruccions d'escoles que tenen en lloc en molts conflictes. Acabem d'una vegada amb la impunitat que fa possible aquests actes i comencem a protegir els nostres infants i el seu dret a l'educació. Faig una crida a tots els dirigents polítics, països i grups implicats en conflictes violents perquè recordin que no estan per sobre del dret internacional humanitari.

També faig una crida als dirigents dels països rics perquè ofereixin una ajuda més eficaç a les persones que es troben en zones afectades per guerres. La ferma determinació dels pares i els infants per mirar de rebre una educació i els extraordinaris esforços i sacrificis que fan per aconseguir-ho m'han donat moltes lliçons d'humilitat en els meus viatges pel món. Quan es llancen atacs contra pobles i llogarets i les poblacions són desplaçades, veiem com surten del no-res escoles improvisades. Quan es destrueix una escola, pares i infants fan l'impossible per mantenir obertes les portes de l'educació. Seria molt positiu que els donants mostressin un esperit de determinació i una voluntat com aquests. Tanmateix, a les poblacions dels països en conflicte se'ls sol proporcionar molt poca ajuda per a l'educació. També passa sovint que no reben el tipus d'ajut adequat. Tal com mostra aquest informe, l'ajuda al desenvolupament pateix la síndrome de «massa poc i massa tard». Un dels resultats d'això és que s'estan perdent oportunitats per reconstruir els sistemes d'educació.

*Arquebisbe Desmond Tutu
Premi Nobel de la Pau 1984*

De vegades es recorre als sistemes educatius per fomentar la falta de respecte, la intolerància i els prejudicis que impulsen les societats a la violència

No totes les vinculacions que es produeixen entre els conflictes armats i l'educació actuen sempre en un mateix sentit. Per bé que els sistemes educatius posseeixen un potencial important per actuar com una poderosa força de pau, reconciliació i prevenció de conflictes, amb massa freqüència propulsen la violència. Això és una qüestió que els arquitectes de les Nacions Unides tenien clar. Es van adonar que la Segona Guerra Mundial, independentment de les seves causes immediates, va esclatar sobretot per manca d'enteniment recíproc. Els orígens de la UNESCO es deuen a un esforç per esmenar aquesta falta. La seva Constitució, aprovada el 1945, reconeix que sempre va ser la «incomprensió mútua dels pobles» la que els va conduir a la violència al llarg de tota la història, i afegeix que una pau duradora només es pot fonamentar en l'educació, amb la precisió que «atès que les guerres neixen en la ment dels homes, és en la ment dels homes on s'han d'erigir els baluards de la pau». Massa sovint no es recorre als sistemes educatius per promoure el respecte mutu, la tolerància i l'esperit crític, sinó per fomentar la falta de respecte, la intolerància i els prejudicis que impulsen les societats a la violència. A l'Informe es defineixen estratègies per tractar aquest problemes i aconseguir que l'educació alliberi plenament el seu potencial de força de pau.

Tot conflicte armat és diferent de la resta, i les seves conseqüències per a l'educació també són diferents. Malgrat això, tots tenen en comú punts recurrents. A l'Informe s'assenyalen quatre deficiències sistèmiques de la cooperació internacional que constitueixen el nucli de la crisi encoberta:

- *Deficiències en la protecció.* Els governs nacionals no actuen basant-se en responsabilitats ètiques, ni

tampoc en les seves obligacions jurídiques, per protegir els civils que es veuen atrapats per conflictes armats. Existeix tota una cultura de la impunitat a l'entorn d'atemptats atroços comesos contra els drets humans, que constitueix un obstacle considerable per a l'educació. Els atacs armats contra canalla, mestres i escoles, així com l'ampli i sistemàtic recurs a violacions i altres abusos sexuals com a armes de guerra, figuren entre els exemples més destacats d'aquests atemptats.

- *Deficiències en la prestació de serveis educatius.* Els pares i els infants afectats per conflictes armats mostren una fermesa extraordinària en la seva determinació per mantenir a tot preu l'educació en circumstàncies adverses. La comunitat internacional no s'hi esmerça. L'educació continua sent un dels àmbits més negligits en un sistema d'ajuda humanitària que està finançat insuficientment i no és receptiu a l'educació.
- *Deficiències en la recuperació i reconstrucció inicials.* Els convenis de pau ofereixen als governs de països en situacions posteriors a conflictes, així com a la comunitat internacional, la possibilitat d'elaborar i aplicar estratègies de recuperació i reconstrucció. Amb massa freqüència no s'actua a temps. Aquest problema es deu, en part, al fet que se situa els països en situació de postconflicte en un terreny intermedi entre l'ajuda humanitària i l'assistència per al desenvolupament a llarg termini. Es pot dir que, pel que fa als estats afectats per conflictes, l'estructuració de l'ajuda nacional es trenca.
- *Deficiències en la construcció de la pau.* L'educació pot dur a terme un paper essencial en la construcció de la pau. És possible que sigui en aquest sector on l'educació pot aconseguir els beneficis inicials de la pau més visibles, dels quals depèn la supervivència dels acords de pau. A més, quan els sistemes d'educació són inclusius i s'orienten a fomentar actituds que condueixen a l'enteniment mutu, la tolerància i el respecte, poden aconseguir que les societats siguin menys propenses als conflictes violents.

Totes aquestes deficiències estan profundament arrelades en les pràctiques institucionals. No obstant això, es poden aportar per a cadascuna d'elles solucions pràctiques i assequibles, exposades en aquest Informe. Els elements clau per aconseguir canvis són: una voluntat política ferma, un reforçament de la cooperació internacional i l'elaboració de respostes multilaterals a un dels majors reptes que es presenta al desenvolupament en aquest començament del segle XXI.

Nens que treuen el cap pel forat d'una tenda de campanya que els serveix de classe, després de la destrucció de la seva escola per un atac armat israelià (Gaza, 2009).

Els conflictes armats són un gran obstacle per assolir l'EPT

Quan els governs van adoptar el Marc d'Acció de Dakar l'any 2000, van indicar que els conflictes «representen un obstacle greu per assolir l'Educació per a Tothom». Les dades i elements d'informació d'aquest informe indiquen que el pes d'aquest obstacle s'ha subestimat i que s'ha prestat una atenció escassa a les estratègies per suprimir-lo (vegeu la contribució especial *Educació per a la seguretat i el desenvolupament* de la Reina de Jordània). La proporció de països en vies de desenvolupament afectats per conflictes és molt elevada entre els que presenten índexs més baixos de realització dels objectius de l'Educació per a Tothom (Gràfic 9):

- Les taxes de mortalitat infantil són dues vegades superiors a les registrades en altres països en via de desenvolupament, cosa que posa de manifest les grans proporcions assolides per la malnutrició i els riscos de salut connexos.
- Prop de 28 milions d'infants en edat d'anar a l'escola primària estan sense escolaritzar en els països

afectats per conflictes. Aquests països compten amb el 18% de la població mundial en edat de cursar l'ensenyament primari, però concentren el 42% dels infants del món sense escolaritzar. Així mateix, dins del grup dels països en vies de desenvolupament més pobres, els països afectats per conflictes compten amb el 25% de la població en edat de cursar primària i amb el 50% de la població sense escolaritzar en aquest nivell d'ensenyament.

- Als països afectats per conflictes, les taxes d'escolarització en l'ensenyament secundari són inferiors a la dels altres països en via de desenvolupament en un 33%, i en el cas de les noies aquestes taxes són encara molt més baixes.
- La taxa d'alfabetització dels joves en els països afectats per conflictes és d'un 79%, mentre que en la resta de països en vies de desenvolupament creix fins a un 93%.

Les dades i elements d'informació mostren que els conflictes violents agreugen dins dels països les disparitats econòmiques i la desigualtat entre sexes. Les

Prop de 28 milions d'infants en edat d'anar a l'escola primària estan sense escolaritzar en els països afectats per conflictes

Contribució especial: Educació per a la seguretat i el desenvolupament

Quan es pensa en la guerra, es pensa en els soldats que han d'afrontar la violència i la mort. Tanmateix, no són els únics, ja que per desgràcia molts infants també es veuen afectats per la guerra, igual que les seves escoles. No és cap sorpresa, doncs, que la meitat dels infants sense escolaritzar visquin en estats fràgils o afectats per conflictes.

Els conflictes són tan insidiosos com mortífers, atès que destrueixen els mitjans de subsistència del present i també del demà, en privar els infants d'educació. Quan els tornen a escola després d'un conflicte, els traumes devastadors que han sofert tenen repercussions profundes en la seva capacitat per aprendre i afrontar la vida. Els efectes d'això poden prolongar-se al llarg de generacions.

Les repercussions dels conflictes devastadors porten el desenvolupament a un punt mort, o fins i tot en provoquen la recessió. Mentre hi hagi infants de països en conflicte sense escolaritzar, no es podran assolir les fites de l'Educació per a Tothom i dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, i al mateix temps el radicalisme i la violència creixeran superant totes les previsions. Per això, hem de centrar els nostres esforços a donar a aquests infants una educació. L'educació no tan sols impedeix que els conflictes esclatin, sinó que coajuda a la reconstrucció dels països en situacions de conflicte quan s'acaben. Hi ha una cosa molt més important que la inevitable reconstrucció de l'administració i les infraestructures: la reconstrucció de les ments. Un cop recuperada la pau, és fonamental reeducar els combatents -infants i adults de la mateixa manera-, ja que han perdut tota competència que no sigui el maneig de les armes i tota perspectiva que vagi més enllà del punt de mira d'aquestes armes.

Això és especialment cert a l'Orient Mitjà, una regió on la violència és un factor determinant de la vida de massa infants. A Palestina hi ha prop de 110.000 d'infants sense escola, mentre que fa deu anys n'hi havia 4.000. Criats a l'atmosfera ombrívola de l'ocupació i marcats pel conflicte, els infants palestins el que més volen és poder anar a escola. Malgrat els bombardeigs i els bloqueigs, saben que l'escola és la seva única esperança de poder tenir una vida normal.

A l'Iraq, la pobresa i la inseguretat estan privant a més de mig milió d'infants del dret a cursar estudis primaris; les úniques lliçons que reben diàriament són les de la fam i la mort; i el que aprenen és la por i l'odi. Encara que la prioritat internacional sigui la seguretat en el pla regional i mundial, hem de solucionar la pobresa, l'exclusió social i la disminució d'oportunitats que el conflicte ha causat.

Això suposa portar l'educació a les zones en conflicte per debilitar l'extremisme i reforçar els estats fràgils. Però, abans de tot, per aportar una esperança a milions de nens i nenes que no han conegut mai la pau i per oferir una oportunitat a països que busquen amb desesperació el desenvolupament i la prosperitat.

En resum, l'educació és la nostra salvació, la nostra millor oportunitat i l'única arma de què disposem per aportar seguretat i desenvolupament a tota la humanitat.

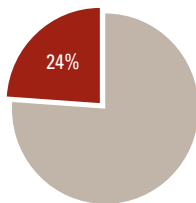
Rania Al Abdullah
Reina de Jordània

Gràfic 9: L'endarreriment de l'educació als països afectats per conflictes

Grup d'indicadors d'educació de països d'ingressos baixos i ingressos mitjans baixos, afectats i no afectats per conflictes (2008)

Els infants tenen menys probabilitats d'anar a escola

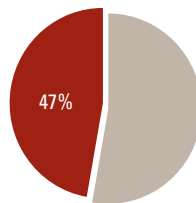
Percentatge de la població en edat de cursar primària

Total: 491 milions

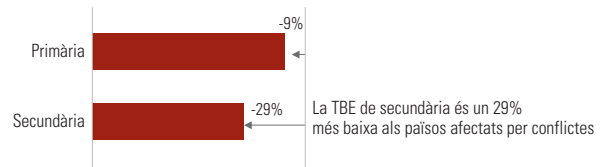
Hi ha 28 milions d'infants sense escolaritzar en els països afectats per conflictes

Percentatge de població sense escolaritzar

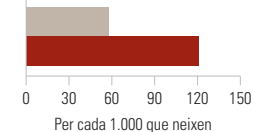
Total: 61 milions

La taxa bruta d'escolarització (TBE) és més baixa

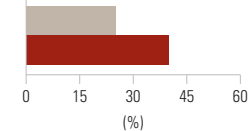
Les taxes de mortalitat infantil són més altes

Taxa de mortalitat dels menors de 5 anys

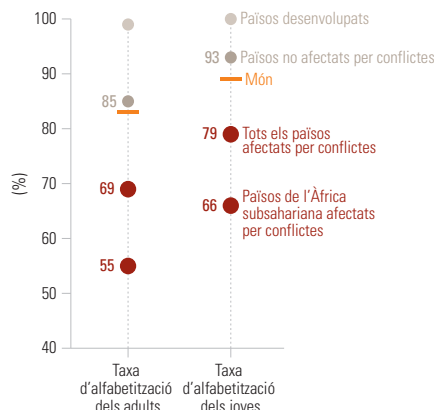

Els infants tenen més probabilitats d'estar malnodrits

Raquitisme moderat i greu

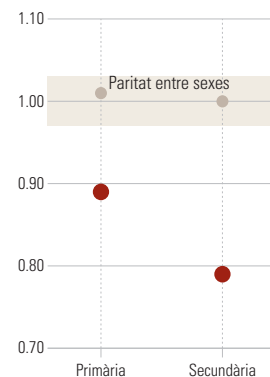

Els joves i els adults tenen menys probabilitats d'estar alfabetitzats

■ Països d'ingressos baixos i ingressos mitjans baixos afectats per conflictes ■ Altres països d'ingressos baixos i ingressos mitjans baixos

Les noies estan molt més marginades

Font: Gràfic 3.1 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

Els infants i les escoles es veuen actualment afectats per la guerra i les aules, el professorat i l'alumnat es consideren objectius militars legítims

zones afectades per conflictes solen quedar-se endarrerides respecte de la resta del país. A la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (Filipines), la proporció de joves que només han cursat dos anys d'estudis és més de quatre vegades superior a la mitjana nacional.

La major part de les morts provocades pels conflictes armats no es produeixen als camps de batalla, sinó que es deuen a les malalties i la malnutrició juntes. Aquest tàndem assassí va ser el que es va emportar la vida de la immensa majoria dels 5,4 milions de víctimes de la guerra a la República Democràtica del Congo, escenari d'un dels conflictes més mortífers del món. Gairebé la meitat d'aquestes víctimes van ser menors de cinc anys. La fam i les malalties causants d'aquesta impressionant xifra de morts també van tenir com a conseqüència deixar el sistema educatiu en una situació de debilitament extrem.

Infants, poblacions civils i escoles afectats per la guerra

Els conflictes armats actuals no es produeixen entre dos o més països, sinó que majoritàriament són interns i una gran part impliquen situacions de violència prolongades. A l'Informe es comptabilitzen 48 conflictes armats en 35 països durant el període 1999-2008. Quaranta-tres van tenir per escenari països en via de desenvolupament d'ingressos baixos o ingressos mitjans baixos. Encara que la magnitud, intensitat i extensió geogràfica dels conflictes són variables, la seva llarga durada és un fenomen corrent. Als països d'ingressos baixos, els conflictes duren com a mitjana dotze anys, i als països d'ingressos mitjans baixos la mitjana de durada és de vint-i-dos anys.

L'ús indiscriminat de la força i els atacs deliberats contra els civils són dues característiques distintives dels conflictes violents en aquest començament del segle XXI.

La major part són molt més perillosos per als civils que per als combatents. Els sistemes educatius s'han vist directament afectats. Els infants i les escoles es veuen actualment afectats per la guerra i, a més a més, les aules, el professorat i l'alumnat es consideren objectius militars legítims. El resultat d'això, com assenyalava un informe de les Nacions Unides, és «la por dels infants d'acudir a les aules, la dels mestres a fer classe i la dels pares a enviar els fills a escola». A l'Afganistan i el Pakistan, els grups insurgents han atacat repetidament els centres escolars, i més concretament les escoles per a nenes. La inseguretat que regna a la província afganesa de Helmand ha conduït al tancament del 70% de les escoles. Al territori ocupat palestí, les ofensives militars israelianes del 2008 i el 2009 a Gaza van causar la mort de 350 criatures, van ferir-ne 1.815 i van provocar greus destrosses en 280 escoles. A Tailàndia, escoles i mestres han estat presos com a blancs d'atac en tres províncies de l'extrem sud del país. S'ha comprovat l'existència de reclutaments de nens soldats a 24 països, entre els quals figuren el Txad, Myanmar, la República Centreafricana, la República Democràtica del Congo i el Sudan.

Les formes esteses de violència tenen repercussions de llarg abast a l'educació. Als informes del Secretari General de les Nacions Unides se subministren contínuament dades i informacions que mostren el recurs a les violacions i altres abusos sexuals com a tàctica de guerra en molts països, entre els quals cal esmentar l'Afganistan, el Txad, la República Centreafricana, la República Democràtica del Congo i el Sudan. Moltes de les víctimes són noies joves. En el cas de les que han estat directament víctimes d'aquestes violències, les ferides infligides, els traumes psicològics soferts i l'estigmatització subsegüent constitueixen un factor de desavantatge, profund i durador, per a la seva educació. El recurs a la violació com a arma de guerra transcendeix les conseqüències purament personals, ja que la inseguretat i el temor creats mantenen les noies allunyades de l'escola i el trencament de la vida familiar i comunitària priva els infants d'un entorn escolar segur.

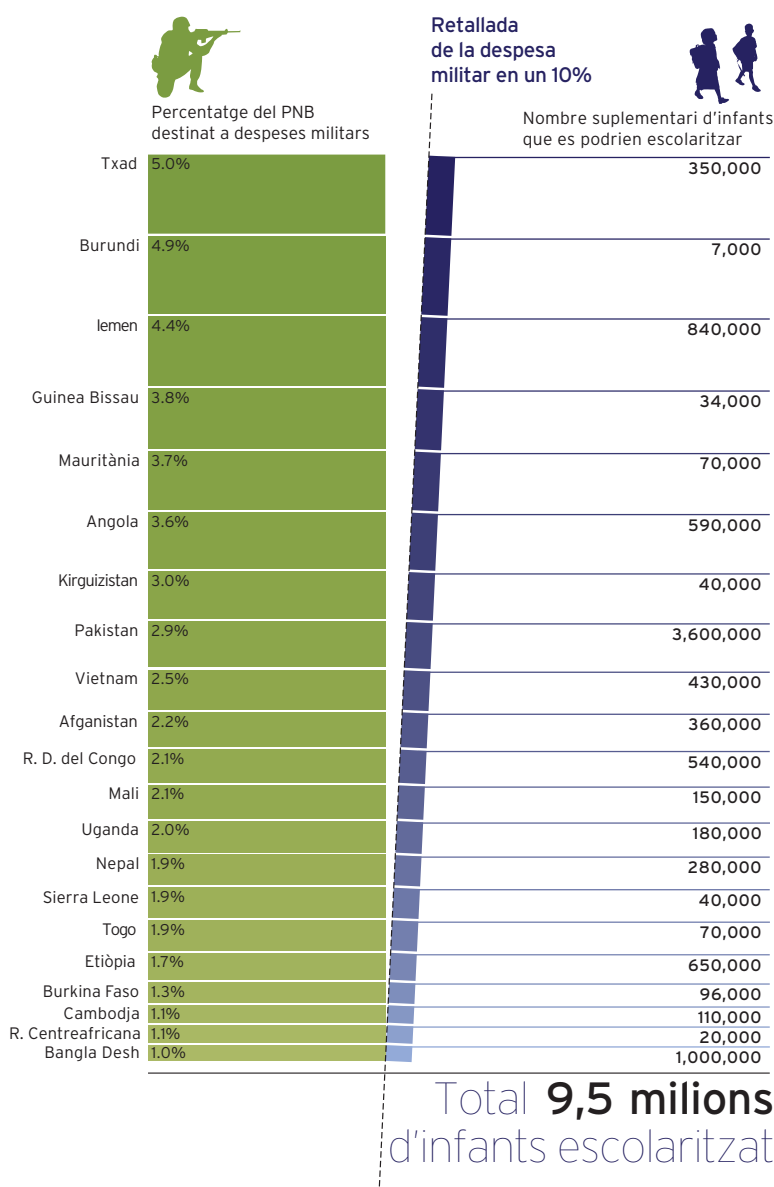
L'educació no tan sols pateix les conseqüències dels conflictes armats pel que fa als costos humans i els danys a les infraestructures escolars. Els conflictes també fan minvar el desenvolupament econòmic, incrementen la pobresa i desvien els recursos que haurien d'anar destinats a inversions productives en construcció d'aules, dedicant-los a despeses militars improductives. A l'informe es mostra que 21 dels països en via de desenvolupament més pobres del món dediquen al pressupost militar més diners que a l'ensenyament primari, i fins i tot en alguns casos molt més. El Txad, un país en el qual els indicadors d'educació deixen veure un dels pitjors resultats del

món, gasta en armament quatre vegades més que en escoles primàries, i el Pakistan set vegades més. Si tots els països que dediquen al pressupost militar més recursos que al de l'ensenyament primari retallessin el primer en tan sols un 10%, podrien escolaritzar 9,5 milions d'infants privats d'escola actualment, cosa que

Gràfic 10: Jocs de guerra

"Jocs de guerra"

Vint-i-un països en via de desenvolupament destinen més recursos financers a la despesa militar que a l'ensenyament primari

Font: Capítol 3 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

Al final del 2009, hi havia en tot el món 43 milions de persones desplaçades, però és gairebé segur que la xifra real és encara més elevada

significaria reduir en un 40% el total de la població en edat de cursar primària que no gaudeix del dret a l'educació (Gràfic 10).

La despesa militar també desvia recursos que es podrien destinar a l'ajuda als països pobres. Les despeses mundials van assolir el 2009 la quantitat de 1,5 bilions de dòlars. Si els països rics dediquessin tan sols a l'assistència al desenvolupament destinada a l'educació bàsica una quantitat equivalent a 6 dies de la seva despesa militar, podrien eixugar amb escreix el dèficit dels 16.000 milions de dòlars anuals que es necessiten per aconseguir l'Educació per a Tothom i, d'aquesta manera, tots els infants del món estarien escolaritzats el 2015 (Gràfic 11).

Els governs nacionals i els donants d'ajuda han de reexaminar urgentment la possibilitat que la despesa improductiva en armament es converteixi en despesa productiva en escolarització dels infants, construcció d'escoles i edició i distribució de llibres. Tots els països han de respondre a les amenaces que hi pugui haver

sobre la seva seguretat. Tanmateix, no s'ha de perdre de vista que el malbaratament d'oportunitats per invertir en l'educació incrementa la pobresa, la desocupació i la marginació, que són causants de molts conflictes.

Escassa visibilitat de les poblacions desplaçades

El desplaçament massiu de poblacions sol ser un objectiu estratègic d'alguns grups armats que tracten de separar-les, o de socavar els mitjans d'existència de determinats grups específics. Al final del 2009, les Nacions Unides van assenyalar que hi havia en tot el món 43 milions de persones desplaçades, però és gairebé segur que la xifra real és encara més elevada. Segons algunes estimacions recents, gairebé un 50% dels refugiats i els desplaçats interns tenen menys de 18 anys. S'ha observat que estan disminuint els fluxos de poblacions desplaçades que es refugien en altres estats, mentre que augmenten els de persones desplaçades dins dels mateixos països.

El desplaçament fa córrer les persones el risc de veure's en una situació d'extrem desavantatge en matèria

Gràfic 11: La magnitud de la despesa militar

La magnitud de la despesa militar

comparada amb la magnitud del dèficit de finançament de l'EPT

Total de la despesa militar anual dels països rics: 1,029 bilions de dòlars

Dèficit de finançament de l'EPT: 16.000 milions de dòlars

6

dies de despesa militar eixugarien amb escreix el dèficit de finançament de l'EPT

d'educació. Dades d'un informe de les Nacions Unides mostren un panorama alarmant de l'estat de l'educació als campaments de refugiats. Les taxes d'escolarització amb prou feines assolixen, de mitjana, un 69% en l'ensenyament primari i un 30% en el secundari. La proporció alumnes/docent és molt elevada –en un terç dels campaments sobre els quals es posseeixen dades és de 50/1 o més– i molts mestres no tenen prou formació. En alguns campaments, com els que hi ha establerts al nord de Kènia per a refugiats somalis, l'escassa oferta d'ensenyament secundari inquieta els pares perquè exposa els adolescents al risc de ser reclutats per grups armats. D'altra banda, cal assenyalar que les taxes d'assistència a l'escola de les poblacions desplaçades són desesperadament baixes en països com el Txad, la República Centreafricana i la República Democràtica del Congo.

Els refugiats també topen amb problemes més generals, que són així mateix nocius per a l'educació dels seus fills. En molts països no se'ls permet tenir accés a l'educació i a altres serveis bàsics. A Malàisia, la legislació no diferencia els refugiats dels emigrants indocumentats. Tailàndia no atorga el dret a l'educació a una població de refugiats procedent de Myanmar que està assentada al territori des de fa molt de temps (Requadre 4). En un pla més general, les restriccions que pesen sobre els refugiats en matèria d'ocupació

incrementen la seva pobresa i això, al seu torn, fa minvar les seves possibilitats de rebre una educació. A més, la dificultat d'obtenir el reconeixement de la seva condició de refugiats condueix moltes persones a viure en clandestinitat. Instal·lades en barriades urbanes miserables i sense dret a treballar, aquestes persones tenen unes possibilitats molt baixes d'educar els seus fills, a qui es priva de la possibilitat d'acudir a les escoles locals. En altres llocs, els conflictes han deixat un llegat de tractament desigual. Per exemple, els infants palestins escolaritzats a la part oriental de Jerusalem pateixen desavantatges quant al finançament de l'educació i, segons les informacions rebudes, també són objecte d'assetjaments per part de les forces de seguretat. L'escassetat d'aules i la inquietud suscitada per la qualitat de l'educació han impulsat moltes famílies palestines a escolaritzar els fills en el sector privat de l'educació, la qual cosa representa per a les llars més pobres una càrrega financera molt considerable.

L'altra cara de la moneda: la influència de l'educació en els conflictes armats

Per bé que l'educació rarament és la causa principal dels conflictes, sí que sol ser un factor subjacent de les dinàmiques polítiques que sumeixen els països en la violència. Els conflictes armats dins d'un estat solen tenir relació amb el que es percep com a greuges i injustícies vinculats a qüestions d'identitat, religió i

L'educació pot tenir un paper decisiu i fer que la balança s'inclini del cantó de la pau o de la guerra

Requadre 4 – Un santuari amb problemes d'educació – Els karen refugiats a Tailàndia

La situació de conflicte existent a Myanmar ha fet que moltes persones d'aquest país busquin refugi en estats veïns com Bangla Desh, Xina i Tailàndia. Nou campaments instal·lats a la frontera tailandesa contenen la població més nombrosa d'aquests refugiats. La majoria pertanyen a les ètnies karen i karenni, i els 140.000 residents dels campaments oficialment registrats només representen una fracció molt petita dels civils desplaçats a Tailàndia. Amb el pas dels anys, s'ha arribat a establir als campaments un ampli sistema d'ensenyament que comprèn els cicles de preescolar, primària i secundària, així com una oferta de formació professional i de possibilitats d'aprenentatge per als adults. La xarxa educativa dels set campaments de karen refugiats consta de 70 escoles a les quals acudeixen 34.000 alumnes. El sistema educatiu d'aquests campaments compta amb un reconeixement oficial de les escoles tailandeses, però són organitzacions comunitàries les que proveeixen els serveis educatius, gràcies al finançament subministrat pels pares i organitzacions no governamentals o entitats caritatives.

El sistema educatiu establert pels karen als seus campaments és una mostra del compromís i esforç extraordinaris d'aquesta comunitat a favor de l'educació. Tanmateix, aquest sistema topa amb greus problemes: la taxa d'escolarització a secundària és especialment baixa; el finançament, insuficient i incert, fa que algunes escoles

estiguin en molt mal estat i que els mestres rebin sous molt baixos, i la despesa per alumne de primària, segons les estimacions efectuades el 2008, és de tan sols 44 dòlars anuals, la qual cosa representa menys del 3% de la despesa d'aquest tipus a les escoles tailandeses.

Algunes de les dificultats de l'educació als campaments obeeixen a problemes de reglamentació. Els refugiats tenen restringida la llibertat de moviments i no estan autoritzats a treballar fora dels campaments. No poden edificar les escoles amb materials de construcció permanents, encara que algunes modificacions recents de la reglamentació permeten la instal·lació d'estructures semipermanents. A més, els docents han de ser contractats dins dels camps i sovint no tenen les competències professionals necessàries.

Una sèrie de reformes efectuada recentment ha començat a resoldre alguns problemes. S'han pres, per exemple, mesures que condueixen a la titulació dels educands de l'ensenyament professional. L'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) aposta per una ampliació de l'ensenyament professional com a mitjà per aconseguir que la població dels campaments sigui menys dependent de l'ajut extern.

Font: Requadre 3.4 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

Un tipus d'educació incorrecta pot fer que les societats siguin més propenses a llançar-se a conflictes armats

pertinença a una ètnia o regió determinada. L'educació pot tenir un paper decisiu en tots aquests àmbits i fer que la balança s'inclini del cantó de la pau o de la guerra. A l'Informe s'assenyalen els mecanismes pels quals un grau insuficient d'instrucció, un accés a l'educació mancada d'equitat i un tipus d'educació incorrecte poden fer que les societats siguin més propenses a llançar-se a conflictes armats:

- *Els serveis educatius limitats o de qualitat insuficient porten els educands a la desocupació i la pobresa.* Denegar a un nombre important de joves l'accés a una educació bàsica de qualitat comporta pobresa, desocupació i desesperança, que poden ser veritables agents de reclutament forçós per a forces i milícies armades. El pes demogràfic de la joventut fa encara més urgent la tasca de connectar l'ocupació amb l'educació: més del 60% de la població d'alguns països com ara Guinea, Libèria, Nigèria i Sierra Leone té menys de 25 anys, mentre que aquest percentatge és inferior al 25% a molts països de l'OCDE. A Ruanda, els joves sense feina i amb escassa instrucció de les zones rurals van constituir una part important dels genocides de l'any 1994.
- *La falta d'equitat en l'accés a l'educació genera greuges i un sentiment d'injustícia.* Les desigualtats en l'educació, combinades amb disparitats de caràcter més general, augmenten els riscos de conflicte. A

Costa d'Ivori, el ressentiment generat per l'estat pèssim de l'educació a les regions septentrionals va ser un dels factors de la mobilització política, que va desembocar en la guerra civil del període 2002-2004. El 2006, les taxes d'assistència a l'escola registrades al nord i al nord-oest d'aquest país van ser més de dues vegades inferiors a les del sud. La impressió que l'educació de les poblacions locals és víctima de mètodes poc equitatius d'assignació de recursos financers ha estat un factor subjacent en nombrosos conflictes a parts molt diverses del món, des de la província d'Aceh, a Indonèsia, fins a la regió del delta del riu Níger, a Nigèria.

- *Utilització dels sistemes educatius per reforçar els prejudicis i la intolerància.* En diversos conflictes armats l'educació s'ha utilitzat activament per reforçar la dominació política, subordinar grups marginats i segregar comunitats ètniques. El recurs als sistemes educatius per fomentar l'odi i el fanatisme han contribuït al desencadenament de conflictes violents, des de Ruanda fins a Sri Lanka. A molts països les escoles es van convertir en el lloc d'esclat de conflictes relacionats amb la identitat cultural. A Guatemala, el sistema educatiu es va percebre com el vector d'una empresa de dominació cultural i de supressió de les llengües indígenes, la qual cosa va crear rancors profundes que van dur al desencadenament de la guerra civil. Si els acords de

Noia que passa davant d'un edifici metrallat de Mogadiscio (Somàlia), on el conflicte armat ha impedit a la immensa majoria dels infants anar a l'escola.

Requadre 5. Fragmentació governamental i segregació educativa a Bòsnia i Hercegovina

L'acord de Dayton de 1995 va mirar de crear a Bòsnia i Hercegovina les bases per a l'edificació d'una nació amb un alt grau de descentralització. El resultat va ser una fragmentació de l'autoritat de l'educació tan considerable que l'empresa de forjar una identitat nacional multiètnica resulta ara molt més difícil. En efecte, avui dia, aquest país té 13 ministeris d'educació diferents i la major part de les escoles estan segregades per ètnia, religió i idioma. Aquesta atomització suscita inquietuds pel que fa a la governança del sistema educatiu.

L'absència d'un ministeri federal fort obstaculitza el desenvolupament de sistemes nacionals de planificació de l'educació, fent minvar els esforços encaminats a tractar

els problemes que susciten la qualitat de l'educació i la reforma del currículum. La falta d'un sistema centralitzat per a l'assignació de fons contribueix que es donin àmplies variacions territorials pel que fa a l'aprofitament escolar de l'alumnat, la qual cosa fa disminuir les perspectives d'una equitat més gran del sistema educatiu. Possiblement, el més important de tot això és que l'educació per separat dels nens i nenes en escoles segregades no els ajudarà a adquirir el sentiment d'identitat pluralista del qual depèn, en última instància, la consolidació d'una pau i seguretat duradores..

Font: Requadre 3.9 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

pau estableixen una educació per separat, l'escola pot perpetuar actituds que facin les societats propenses a conflictes armats, tal com mostra el cas de Bòsnia i Hercegovina (Requadre 5).

Ajuda als països afectats per conflictes

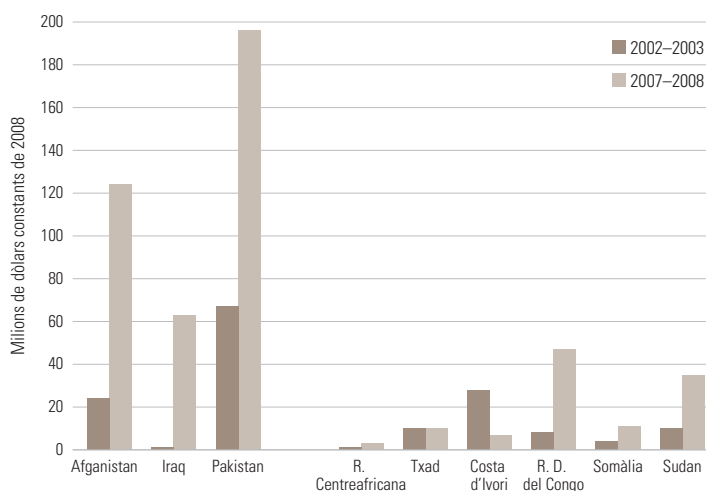
L'assistència per al desenvolupament té un paper fonamental en els països afectats per conflictes. En efecte, pot trencar el cercle viciós de la guerra i del desenvolupament humà insuficient en què es troben tancats molts països, i també pot afavorir el procés de transició cap a una pau duradora. No obstant això, diversos problemes han fet disminuir l'eficàcia de l'ajuda internacional.

El fet d'haver orientat l'ajuda cap a un grup reduït de països considerats prioritaris des del punt de vista de la seguretat nacional ha tingut com a conseqüència que es negligessin les necessitats de molts dels països més pobres del món. El volum de l'assistència per al desenvolupament destinada a 27 països en via de desenvolupament afectats per conflictes va incrementar en el darrer decenni i va arribar en el període 2007-2008 a la quantitat de 36.000 milions de dòlars anuals. Cal assenyalar, no obstant això, que l'Iraq va rebre més del 25% d'aquesta quantitat i que aquest país, juntament amb l'Afganistan, totalitza el 38% de l'assistència per al desenvolupament. L'Afganistan va rebre, ell tot sol, més ajuda que el total de la desemborsada en benefici de Libèria, la República Democràtica del Congo i el Sudan.

L'ajuda a l'educació bàsica reflecteix l'esquema general de l'ajuda (Gràfic 12). Tan sols les transferències a Pakistan representen més de dues vegades l'import de les assignades a la República Democràtica del Congo i el Sudan. L'ajuda proporcionada a l'Afganistan per a l'educació bàsica es va multiplicar per més de cinc en

Gràfic 12: En alguns països afectats per conflictes l'ajuda a l'educació bàsica ha augmentat més que en d'altres

Ajuda total a l'educació bàsica en un grup seleccionat de països afectats per conflictes (2002-2003 i 2007-2008, mitjanes)

Font: Gràfic 3.17 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

l'últim lustre, mentre que la dispensada a països com el Txad o la República Centrafricana es va aturar o va augmentar lentament; i en el cas de la Costa d'Ivori va experimentar fins i tot una disminució.

La volatilitat de l'ajuda és un altre motiu de preocupació. Com que no posseeixen sistemes sòlids de gestió de la hisenda pública, els països en via de desenvolupament afectats per conflictes necessiten que l'assistència per al desenvolupament sigui previsible. Tanmateix, els fluxos d'ajuda destinats a països com Burundi, la República Centrafricana i el Txad es caracteritzen pel seu alt grau d'incertesa. En alguns països, l'ajuda a l'educació es va duplicar en dos cicles anuals i a continuació va disminuir en un 50%.

La dissipació de la línia de demarcació entre l'assistència per al desenvolupament i els objectius de la política exterior ha tingut un impacte de gran abast a l'educació

© Robin Hammond/Panos
Fent plegats els deures en una llar per a la infància vulnerable on s'acull, entre d'altres, nens i nenes que han estat víctimes de violacions (Goma, República Democràtica del Congo).

Si l'ajuda es fa servir com a part integrant d'una estratègia contra les insurreccions, o com un element dels programes de seguretat nacional dels països donants, la seva entrega pot exposar les comunitats locals i els treballadors dels serveis d'ajut a riscos molt elevats

El fet que s'estigui dissipant la línia de demarcació entre l'assistència per al desenvolupament i els objectius de la política exterior ha tingut repercussions de gran abast per a l'educació. Per bé que hi ha raons vàlides per integrar l'ajuda en un marc polític més general que compregui la diplomàcia i la seguretat, és inquietant que els objectius del desenvolupament s'estiguin subordinant a estratègies més generals –com la de «guanyar-se el cor i la ment» de les poblacions locals– en les quals l'educació hi té un paper destacat. Aquesta inquietud ha augmentat a causa del perfil militar cada cop més acusat que està adquirint la distribució de l'ajuda. A l'Afganistan, gairebé dos terços de l'ajuda concedida pels Estats Units a l'educació es van canalitzar a través d'un mecanisme que funciona sota supervisió militar.

Per a l'entrega d'ajuda en zones insegures, els Equips de Reconstrucció Provincial presents a l'Afganistan i a l'Iraq han d'actuar a cavall entre l'àmbit civil i el militar. A la regió del Corn d'Àfrica s'està recorrent a pràctiques anàlogues.

Hi ha un argument sòlid per advocar en pro d'un increment de l'ajuda als estats afectats per conflictes, i aquest argument es basa primordialment en l'exigència d'avançar cap a la consecució dels ODM. Als països donants d'ajuda els interessa lluitar contra la pobresa i la inestabilitat que fan que molts estats afectats per conflictes representin una amenaça per a la pau i l'estabilitat, tant a escala regional com internacional.

No obstant això, els plantejaments actuals de l'entrega de l'ajuda també comporten perills. Si l'ajuda es fa servir –o es percep– com a part integrant d'una estratègia contra les insurreccions, o com un element dels programes de seguretat nacional dels països donants, la seva entrega pot exposar les comunitats locals i els treballadors dels serveis d'ajuda a riscos molt elevats. Un indicador d'això és l'augment alarmant dels atacs contra els treballadors de l'ajuda humanitària durant els tres darrers anys: més de 600 van ser assassinats, ferits de gravetat o segrestats. La participació directa, o fins i tot indirecta, dels militars en les construccions d'aules escolars pot incrementar els riscos d'atemptats contra les escoles. Un altre factor de risc és recórrer a empreses privades per a la construcció d'escoles i donar-los atribucions en matèria de seguretat.

En un moment en què diversos donants importants –inclosos els Estats Units i el Regne Unit– han anunciat un increment de l'ajuda a països com l'Afganistan i el Pakistan, és important que les polítiques d'ajuda tractin una sèrie de qüestions, com ara els criteris per seleccionar els diversos països, els motius en què es basa la ponderació d'aquests països, els objectius de desenvolupament que s'han de perseguir i els mecanismes d'entrega de l'ajuda que s'han d'utilitzar. Una exigència fonamental és l'establiment de directrius que prohibeixin una participació directa del personal militar en la construcció d'escoles.

Cal resoldre les deficiències de protecció

El 1996, Graça Machel va presentar a l'Assemblea General de les Nacions Unides el seu informe sobre la infància i els conflictes armats, en què es condemnaven «el terror i la violència descontrolats» contra els infants i es demanava a la comunitat internacional que posés terme als atacs «intolerables i inacceptables» de què eren víctimes. Quinze anys després aquest terror descontrolat no ha cessat i la comunitat internacional continua tolerant aquests atacs indefensibles.

Des de la publicació de l'Informe Machel han canviat algunes coses. Les Nacions Unides han establert un Mecanisme de Supervisió i Presentació d'Informes (MRM) que defineix les violacions greus dels drets humans comeses contra els infants en sis àmbits principals. El Consell de Seguretat de les Nacions Unides ha aprovat diverses resolucions per reforçar la protecció contra les violacions i altres abusos sexuals als països afectats per conflictes. No obstant això, resulta difícil no arribar a la conclusió que les disposicions en matèria de drets humans i les resolucions del Consell de Seguretat ofereixen una protecció escassa als qui més la necessiten, això és, a les criatures i els civils que viuen a les zones de conflicte. La coordinació insuficient entre els organismes de les Nacions Unides i l'escassa dotació de recursos també contribueixen a aquest problema. En el marc de l'MRM, els informes sobre els atacs contra escoles són particularment escassos i molts incidents no s'assenyalen. L'àmbit on són més evidents els problemes és el de les violacions i altres abusos sexuals. Michel Bachelet, Secretària General Adjunta de les Nacions Unides i Directora Executiva d'ONU Dones, en una intervenció davant del Consell de Seguretat de les Nacions Unides l'octubre de 2010, va dir sobre aquesta qüestió: «les activitats no han tingut una direcció clara, així com tampoc objectius amb terminis de temps establerts i blancs precisos que poden accelerar l'execució i garantir la rendició de comptes», i a més «les dades sobre el seu impacte acumulat són inadequades».

L'acumulació de totes aquestes deficiències ha tingut com a resultat un reforçament de la cultura d'impunitat a què fan al·lusió els mateixos informes del sistema de les Nacions Unides. En aquest informe s'aposta per la realització de reformes en les àrees clau següents.

- *Millora del Mecanisme de Supervisió i Presentació d'Informes.* Aquest mecanisme hauria de donar compte amb més detall de la magnitud i l'abast de les violacions de drets humans comeses contra els infants, posant-les en coneixement del Consell de Seguretat i especificant qui en són els autors sistemàtics. Tots els organismes de les Nacions Unides haurien de cooperar més estretament per

aplegar dades, verificar-les i comunicar-les. Caldria imposar sancions, com a últim recurs i sobre una base ben definida i selectiva, a tots els països que incompleixin sistemàticament els plans d'acció nacionals destinats a acabar amb els atemptats contra els drets humans. En els àmbits en què el grau de violació d'aquests drets pugui considerar-se, justificadament, que és constitutiu d'un crim de guerra o contra la humanitat, el Consell de Seguretat hauria d'actuar amb més diligència per posar en coneixement de la Cort Penal Internacional (CPI) els casos de què es tracti.

- *Millora de l'elaboració d'informes sobre l'educació.* Està insuficientment desenvolupada l'elaboració d'informes internacionals sobre les violacions dels drets humans que tenen relació amb l'educació. Caldria un sistema d'elaboració d'informes regulars i exhaustiu que donés compte dels atacs comesos contra els escolars, els docents i les escoles. Aquest sistema hauria d'ampliar-se perquè inclogués els centres d'ensenyament tècnic i professional i les universitats. Tenint en compte la seva condició d'organització de les Nacions Unides encarregada de l'educació, la UNESCO hauria de tenir la potestat i els recursos corresponents per dirigir la creació d'un sistema sòlid d'elaboració d'informes.
- *Una acció decisiva contra les violacions i altres abusos sexuals comesos durant els conflictes.* En una primera etapa, el Consell de Seguretat hauria de crear una comissió internacional sobre les violacions i abusos sexuals per comprovar a quines proporcions arriba aquest problema als països afectats per conflictes, identificar els culpables i informar-ne al Consell de Seguretat. Aquesta comissió hauria d'estar encapçalada per la directora executiva d'ONU Dones. Entre les atribucions de la comissió hauria de figurar la facultat de dur a terme investigacions detallades als països que els informes de les Nacions Unides consideressin focus d'impunitat. La CPI hauria de participar des del començament en els treballs de la comissió en qualitat d'assessora. Concretament, la CPI hauria d'avaluar les responsabilitats dels agents de l'Estat en la perpetració de crims de guerra i contra la humanitat, però no tan sols quant als autors o coautors d'aquests crims, sinó també pel que fa als incomplidors del seu deure de protegir els civils. La comissió proposada podria comunicar el seu informe al Consell de Seguretat i, al mateix temps, transmetre a la CPI les proves corresponents perquè estimés si procedeix incoar diligències judicials.
- *Suport als plans nacionals per acabar amb les violacions dels drets humans.* Els països donants haurien d'intensificar els esforços per donar suport a les

La UNESCO hauria de tenir la potestat i els recursos corresponents per dirigir la creació d'un sistema sòlid d'elaboració d'informes

estratègies i els plans nacionals encaminats a reforçar l'Estat de dret. Aquestes estratègies i plans haurien de comprendre objectius clars, amb terminis establerts, en matèria de protecció, prevenció i persecució dels infractors. Una iniciativa prometedora en aquest àmbit és la Llei Internacional sobre la Violència contra la Dona presentada a l'aprovació del Congrés dels Estats Units. Aquesta llei autoritzarà el Departament d'Estat a adoptar plans per reduir les violències sexuals contra les dones en prop de vint països.

L'ajuda humanitària destinada a l'educació el 2009 va ser de 149 milions de dòlars, la qual cosa representa un 2% més o menys del total d'aquesta categoria d'ajuda

Deficiències en el subministrament de l'ajuda - Correcció del sistema d'ajuda humanitària

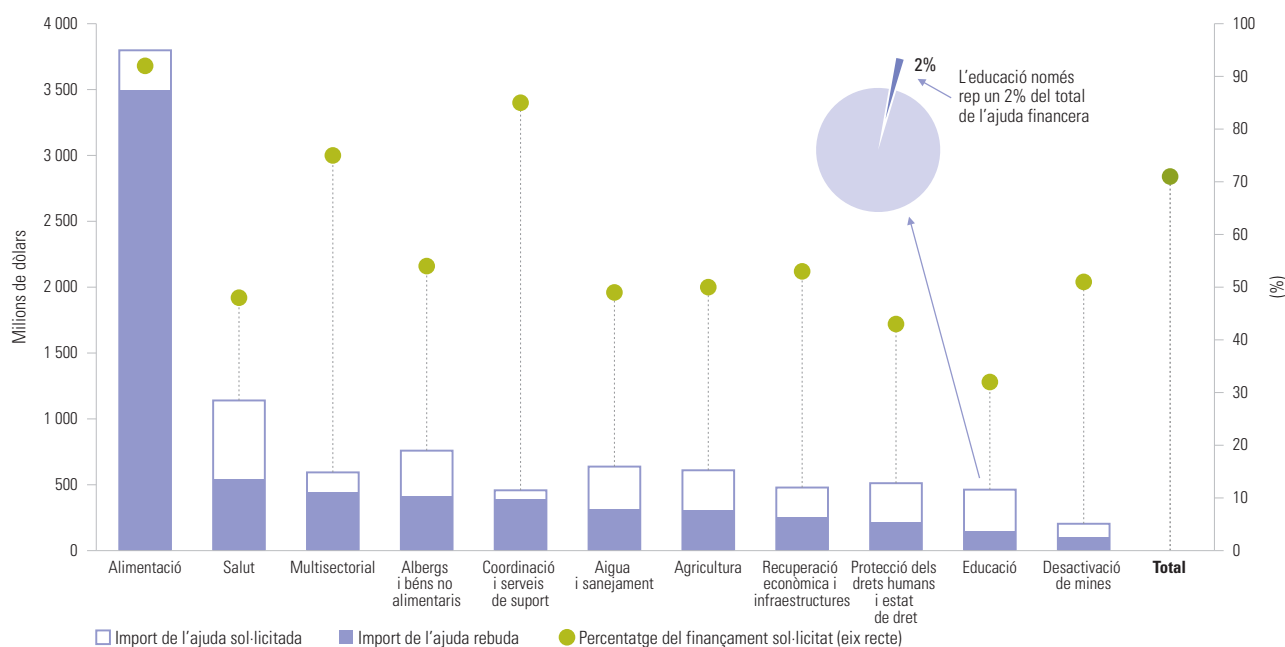
El propòsit de l'ajuda humanitària és salvar vides, satisfer necessitats bàsiques i restablir la dignitat humana. Per complir aquests objectius, cal proporcionar als infants que viuen en zones afectades per conflictes un «salvavides educatiu». Encara que les tres quartes parts de l'ajuda humanitària es destinen a països afectats per conflictes, només una porció molt reduïda d'aquesta ajuda va a parar a l'educació. Això es deu en part al fet que els treballadors de l'ajuda humanitària no consideren que l'educació sigui un "salvavides". El resultat és que les comunitats que lluiten contra l'adversitat, mirant de mantenir les seves possibilitats d'educació, estan rebent poc suport. Les poblacions desplaçades també topen amb greus obstacles en l'àmbit de l'educació.

L'educació és la parenta pobre d'un sistema d'ajuda insuficientment finançat, imprevisible i regit pel curt termini. L'educació és víctima d'un doble desavantatge: representa tan sols una proporció molt petita de les peticions d'ajuda humanitària, i una proporció encara més petita de les proporcions que aconsegueixen obtenir finançament. L'Informe estima que, en el millor dels casos, l'ajuda humanitària destinada a l'educació el 2009 va ser de 149 milions de dòlars, la qual cosa representa un 2% més o menys del total d'aquesta categoria d'ajuda (Gràfic 13). Només poc més d'un terç de les peticions d'ajuda per a l'educació obtenen finançament. La insuficiència de finançament crònica que aquestes dades revelen posa l'escola fora de l'abast dels nens i nenes que viuen en zones de conflicte o que pertanyen a poblacions desplaçades.

L'escàs finançament demanat per a l'educació constitueix precisament una part del problema. Les peticions mateixes no semblen tenir cap relació amb una avaluació fiable de les necessitats, o amb una demanda per part de les poblacions afectades. Al Txad, la petició d'ajuda humanitària per a l'educació el 2010 va ser amb prou feines de 12 milions de dòlars, mentre que s'estima que en aquest país hi ha 170.000 desplaçats interns i 300.000 refugiats i que les taxes d'escolarització observades en el cas dels infants desplaçats se situen per sota del 40%. A la República Democràtica del Congo, la petició d'ajuda humanitària per a l'educació a penes va

Gràfic 13: El doble desavantatge de l'educació en l'ajuda humanitària: una escassa proporció de sol·licituds d'ajuda i la proporció més petita de sol·licituds d'ajuda financera satisfetes

Comparació de l'import de l'ajuda financera rebuda amb el de l'ajuda sol·licitada, per sector (peticions regulars i instantànies formulades el 2009)

Font: Gràfic 4.4 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011

Requadre 6 – Com s'ha fet front a l'onada de refugiats: la lliçó de Dadaab (Kènia)

El conjunt de campaments per a refugiats de Dadaab, situat al nord-est de Kènia, és un dels més grans del món. Acull prop de 250.000 somalis que han fugit del devastador conflicte que destrueix el seu país des de fa vint anys. En quatre anys, la població de Dadaab s'ha multiplicat per més de dos. El sistema educatiu acollia a les seves aules poc menys de 30.000 nens i nenes el 2005, i ara s'estan fent ímprobos esforços per donar acollida a més de 60.000. La mitjana d'alumnes per classe ha passat de 82 a 113, i algunes escoles previstes per poc menys de 1.000 escolars n'estan rebent ara més de 3.000. Mentrestant, la proporció d'infants en edat de cursar primària que acuden a classe ha disminuït enormement, i han passat de gairebé un 100% el 2005 a menys d'un 50% el 2010. Mentre que la necessitat de proveir serveis educatius augmenta, el seu finançament pateix dèficits continus i, a més, el futur es presenta molt incert. El cicle de finançament de l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides (ACNUR), així com el de les ONG encarregades de l'educació, és anual. L'ACNUR no ha pogut satisfer les peticions de finançament de les ONG i aquestes han hagut de buscar altres fonts de recursos. Per ampliar de forma duradora el sistema educatiu dels campaments, els encarregats de la seva planificació necessiten que els donants contreguin compromisos de finançament plurianuals, en els quals es prevegin també fons per cobrir despeses imprevistes en casos d'emergència.

Font: Requadre 4.5 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de

Una col·legiala de Medellín (Colòmbia), on algunes escoles van ser víctimes d'un foc creuat en un combat entre forces governamentals i grups armats.

© Jesus Abad Colorado

totalitzar 25 milions de dòlars, dels quals només s'havia desemborsat un 15% a mitjan del 2010. Aquesta quantitat no pot en absolut cobrir les necessitats d'un país amb una població de desplaçats superior a dos milions i amb dos terços dels menors en edat escolar privats d'escola en algunes zones de conflicte.

La capritxosa assignació pressupostària anual agreuja el problema del finançament de l'educació en situacions d'emergència. Això és especialment cert en el cas dels desplaçaments de població duradors. A Kènia, l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als refugiats (ACNUR) i altres organismes no han pogut preparar un pla plurianual per a l'educació, que resulta imprescindible per fer front al flux creixent de refugiats procedents de Somàlia (Requadre 6). A la República Democràtica del Congo hi ha escoles per a infants desplaçats que corren el risc de tancar les portes a causa dels canvis de prioritats dels donants i de l'assignació pressupostària a curt termini.

Els desplaçaments de població forçosos representen una amenaça per a l'educació de les persones catalogades com a refugiats, i també per als desplaçats interns. Els refugiats tenen un dret jurídicament reconegut a

l'educació bàsica, per bé que a la pràctica sigui difícil exercir-lo. Alguns països tracten els refugiats com emigrants il·legals, desposseint-los, doncs, d'una protecció internacional. En canvi, altres països els han ofert una ajuda considerable i han arribat a sotmetre fins i tot els seus propis sistemes educatius a una pressió considerable. Un exemple d'això és Jordània, que permet als fills dels refugiats iraquians accedir al sistema d'educació estatal (Requadre 7).

Els desplaçats interns tenen menys drets que els refugiats a una protecció jurídica. No hi ha cap organisme de les Nacions Unides que tingui un poder directe per defensar els seus interessos. Tot sovint no se'ls té en compte en els plans nacionals d'educació, ni tampoc en les estratègies d'ajuda dels països donants. Tanmateix, es poden adoptar mesures pràctiques que mantinguin obertes les portes de l'educació als desplaçats. A Colòmbia, la llei sobre desplaçament intern de 1997 i tota una sèrie de disposicions de la Cort Constitucional han reforçat el dret de les persones desplaçades a l'educació. La Convenció per a la Protecció i l'Assistència dels Desplaçats Interns a Àfrica, adoptada a la cimera de la Unió Africana celebrada a Kampala (Uganda) el 1999, ha proporcionat una protecció jurídica més gran als desplaçats pel que fa a

La comunitat dedicada a l'ajuda humanitària s'hauria de replantejar el lloc que ha d'ocupar l'educació en els seus plans i programes

Requadre 7 - Els iraquians refugiats a Jordània refan la vida

Abderraman, un noi de 15 anys, és un viu exemple de la capacitat dels nois i noies iraquians per fer front, costi el que costi, a l'adversitat i el seu cas també és il·lustratiu de les possibilitats d'educació que es poden oferir quan la voluntat ferma d'un govern va unida a l'esperit innovador d'una organització no governamental. Després d'haver fugit de la violència sectària que regna a l'Iraq, Abderraman i la seva família estan refent la seva vida a Jordània. Tot i que va perdre dos anys d'estudis, ara està escolaritzat en un dels 39 centres d'educació no formal que han posat en funcionament el Ministeri d'Educació de Jordània i l'organització no governamental Questscope. Aquests centres imparteixen tres cicles d'ensenyament accelerats de vuit mesos de durada perquè els alumnes passin del primer grau d'ensenyament bàsic al desè en un lapse de dos anys. El títol obtingut serveix per ingressar a l'ensenyament tècnic i professional o a l'ensenyament secundari general. La majoria dels alumnes dels centres regentats per Questscope són infants i adolescents jordans

que van desertar l'escola primària, però aquests centres també han obert les seves portes a prop de mil iraquians. L'aprofitament escolar als centres és molt alt, ja que un 75% dels alumnes finalitzen els cicles d'ensenyament en els quals s'han matriculat.

Encara que la família d'Abderraman és pobre, les petites subvencions en metàl·lic atorgades per l'ACNUR ajuden el noi a pagar les despeses de desplaçament a l'escola. Al mateix temps, la política de gratuïtat de l'educació del Govern jordà fa que els costos de la seva educació resultin assequibles. El retorn d'Abderraman al sistema educatiu ha estat difícil, perquè encara conserva les cicatrius de les seves ferides i els records traumàtics de la seva vida a l'Iraq. Tanmateix, està plètòric d'energia, diposita gran esperances en el futur i té una gran confiança en si mateix, i tot això li ho ha donat l'escola, segons confessa ell mateix.

Font: Requadre 4.9 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

Els països amb poblacions desplaçades importants haurien de seguir l'exemple de Colòmbia i reforçar els drets dels desplaçats interns en les seves legislacions nacionals

l'educació. Aquesta convenció pot servir de model per a la seva adopció en altres regions del món, encara que fins ara només ha estat ratificada per dos governs africans.

A l'informe es presenta un ampli programa per millorar el subministrament de serveis educatius a les persones atrapades en conflictes armats o desplaçades per aquesta causa. Els seus elements més importants són:

- *Canviar la manera de concebre l'ajuda humanitària.* La comunitat dedicada a l'ajuda humanitària hauria de replantejar-se el lloc que ha d'ocupar l'educació en els seus plans i programes. Tots els organismes involucrats en l'aliança en pro de l'Educació per a Tothom haurien de pressionar perquè es doni més prioritat a l'educació en les peticions de finançament i en la prestació de serveis de l'ajuda.
- *Orientar el finançament en funció de les necessitats.* Es necessita un marc de finançament més ampli i flexible per a l'ajuda humanitària. Es podria recórrer a un augment del finançament dels fons agrupats per eixugar el dèficit resultant de la diferència entre les peticions de finançament i l'ajuda efectivament entregada. Així, es podria proporcionar un flux de fons més previsible per als països en situacions d'emergència «oblidats» i sectors negligits com el de l'educació. L'Informe recomana que el volum de finançament anual dels mecanismes multilaterals de finançament agrupat –com el Fons Central de Resposta a Emergències i el Fons Comú Humanitari– s'incrementi perquè passi de la xifra actual de 730 milions de dòlars anuals a una quantitat que oscil·li entorn dels 2.000 milions.

- *Efectuar avaluacions fiables de les necessitats.* Una avaluació fiable de les necessitats de les comunitats afectades per conflictes és el punt de partida imprescindible per poder-los prestar serveis educatius eficaços. Les disposicions actuals disten molt de poder provar la seva fiabilitat, tant pel que fa als refugiats com als desplaçats. Les peticions d'ajuda humanitària per a educació tenen molt poca relació amb el nivell de les necessitats. Les avaluacions fetes als campaments de refugiats no proporcionen una visió global sistemàtica de les necessitats de finançament, ni tampoc d'altres necessitats que cal satisfer per assolir els objectius de l'Educació per a Tothom; i a més s'ignoren pràcticament les necessitats dels refugiats que viuen fora dels campaments. Les necessitats dels desplaçats interns se subestimen molt en les avaluacions que se'n fa. L'Informe recomana que el grup d'educació, així com el grup interinstitucional del sistema humanitari encarregat de coordinar les peticions, treballin amb organismes especialitzats que tinguin experiència en l'aplegament de dades, l'elaboració d'indicadors fonamentals per a l'educació i l'estimació del finançament necessari per aconseguir objectius específics.
- *Reforçar les disposicions financeres i administratives sobre el desplaçament.* La distinció artificial entre refugiats i desplaçats interns representa un obstacle per a una acció més eficaça. El marge d'actuació de l'ACNUR s'ha d'ampliar perquè aquest organisme protegeixi més eficaçment tots els refugiats i desplaçats interns. Tenint en compte la capacitat i experiència de l'UNICEF en la tasca de prestar suport a l'educació en països afectats per conflictes, per una

Edifici escolar a l'est del Txad: una finestra oberta al món.

banda, i les capacitats limitades de l'ACNUR en aquest àmbit, per l'altra, se'ls hauria d'atribuir un mandat conjunt per a l'educació. Els països que acullen refugiats haurien de preveure la possibilitat d'adoptar reglamentacions que facilitin l'accés dels refugiats i desplaçats interns als seus sistemes d'educació pública, i els països rics haurien de convenir en l'adopció de disposicions globals més equitatives quant al repartiment de la càrrega financera. Els països que compten amb poblacions desplaçades importants haurien de seguir l'exemple de Colòmbia i reforçar els drets dels desplaçats interns en les seves legislacions nacionals. Les entitats regionals haurien de preveure la possibilitat d'adoptar convencions prenent com a model la Convenció de Kampala de la Unió Africana, la ratificació de la qual per part de 15 països com a mínim s'hauria d'efectuar com abans millor perquè adquirís força de llei.

Reconstruir l'educació permet aprofitar l'oportunitat oferta per la pau

La reconstrucció dels sistemes d'educació després dels conflictes planteja problemes enormes. En efecte, els governs han d'actuar en un entorn caracteritzat per una gran inestabilitat i incertesa en el pla polític i per la insuficiència de capacitats. Reconstruir un sistema escolar destrossat, quan s'ha d'afrontar un dèficit crònic de recursos financers i de docents, és una empresa summament problemàtica. Tanmateix, reconstruir amb èxit l'educació d'un país pot contribuir al manteniment de la pau, la legitimació del govern i l'establiment de societats encaminades cap a un futur més pacífic. Els donants tenen

un important paper en l'aprofitament de les oportunitats que es presenten amb l'arribada de la pau.

Les persones les vides de les quals s'han vist devastades pels conflictes armats tenen l'esperança i l'ambició de viure un futur millor quan la violència ha cessat. Esperen resultats ràpids de l'acció governamental, i els governs han d'aconseguir èxits aviat per apuntalar la pau. Sobre la base de l'experiència de tota una sèrie de països afectats per conflictes, l'Informe assenyala exemples d'estratègies que han donat fruits ràpidament: la supressió del pagament de drets d'escolaritat, el suport a les iniciatives de les comunitats, l'oferta de possibilitats d'ensenyament accelerat i el reforç del component d'adquisició de competències dels programes de desarmament, desmobilització i reintegració. A Ruanda, aquests programes han facilitat el retorn al sistema educatiu dels excombatents, molts dels quals han aprofitat les possibilitats ofertes per adquirir una formació professional.

La construcció d'escoles també pot crear noves oportunitats. Al sud del Sudan, un ambiciós programa de construcció d'aquest tipus ha propiciat un increment del nombre d'infants escolaritzats a primària, que va passar de 700.000 a 1.600.000 entre 2006 i 2009. Per aconseguir aviat resultats es va optar prioritàriament per construccions barates amb materials semipermanents, amb la intenció d'anar-les reemplaçant en un futur proper per edificis més sòlids.

Per anar més enllà dels èxits ràpids, és necessari crear sistemes nacionals més sòlids de planificació i

Reconstruir amb èxit l'educació d'un país pot contribuir al manteniment de la pau i a l'establiment de societats encaminades cap a un futur més pacífic

Cal atribuir a l'educació un lloc més important en els programes de reconstrucció dels països acabats de sortir de conflictes

informació. Els països que han passat de situacions de conflicte a una etapa de reconstrucció a llarg termini –per exemple, Etiòpia, Moçambic, Ruanda i Sierra Leone– han establert aliances amb els països donants d'ajuda per elaborar i aplicar al sector de l'educació estratègies inclusives que estableixen objectius precisos, amb el suport de compromisos de finançament segurs. La creació d'un Sistema d'Informació sobre l'Administració de l'Educació (EMIS) és un element clau d'aquestes estratègies perquè proporciona als governs un instrument que permet rastrejar les assignacions de recursos, identificar les àrees necessitades i supervisar la partida més onerosa del pressupost d'educació, això és, la remuneració dels docents. El 2006, quatre anys després de la fi de la guerra civil, Sierra Leone va establir l'estructura necessària per posar en funcionament un EMIS.

És fonamental que els donants proporcionin una ajuda previsible i contínua per facilitar l'etapa de transició que va de l'arribada de la pau a la reconstrucció del sistema educatiu. En aquest àmbit, l'eficàcia de l'ajuda s'ha vist greument disminuïda per la línia divisòria establerta entre l'ajuda humanitària i l'assistència per al desenvolupament. Sovint, els donants consideren que els estats acabats de sortir de conflictes són candidats poc sòlids per a l'obtenció d'una assistència per al desenvolupament a llarg termini, ja sigui perquè temen els riscos d'un nou esclat del conflicte o perquè aquests estats són incapaços de complir amb les exigències més estrictes en matèria de presentació d'informes. El resultat final d'això és que molts d'ells queden en situació de dependència respecte a una ajuda humanitària limitada i imprevisible.

Les experiències oposades de Libèria i Sierra Leone són instructives pel que fa a aquesta qüestió. Després de la guerra civil, Libèria va seguir dependent enormement de

l'ajuda humanitària, que va representar gairebé la meitat del total de l'ajuda rebuda per aquest país el 2005 i el 2006. En aquest mateix període, el percentatge de l'ajuda humanitària dispensada a Sierra Leone era amb prou feines d'un 9% de la suma de l'ajuda global. Encara que aquest només sigui un factor d'explicació dels avanços més ràpids assolits per Sierra Leone en l'educació, no hi ha dubte que els seus progressos es van veure facilitats pel fet que aquest país va poder disposar d'una base financera més segura per planificar la reconstrucció del seu sistema educatiu (Requadre 8).

Tenint en compte que la por al risc dels donants constitueix un obstacle que reforça la línia divisòria entre l'ajuda humanitària i l'assistència per al desenvolupament, una solució òbvia consistiria a compartir el risc entre ells. Agrupar recursos en comú i treballar en col·laboració els permetria dispersar el risc i ser més eficaços en àmbits com la gestió dels riscos fiduciaris, els costos inicials i la coordinació. Els fons agrupats per país mostren els beneficis que es poden obtenir de la cooperació. A l'Afganistan 32 donants van canalitzar en comú, per mitjà del Fons Fiduciari per a la Reconstrucció de l'Afganistan, gairebé 4.000 milions de l'ajuda que van dispensar a aquest país durant el període 2002-2010. L'educació va rebre una part considerable d'aquesta quantitat. Així, s'han aconseguit resultats importants en l'augment de l'escolarització dels nens –i més concretament de les nenes– i en la creació de capacitats nacionals per a la planificació del sistema educatiu.

Un finançament agrupat a escala mundial també pot tenir un paper molt més important als estats afectats per conflictes. El sector de l'educació no té un instrument operatiu similar al dels fons mundials per a la salut. Des de la seva creació el 2002, la Iniciativa Via Ràpida (IVR) va desemborsar 883 milions de dòlars en benefici dels

Requadre 8 – Resultats positius del ràpid inici de l'ajuda i del seu manteniment a Sierra Leone

L'origen de molt del que s'ha aconseguit a Sierra Leone es remunta als anys immediatament posteriors al conflicte que va patir el país. Al cap de nou anys de guerra civil i quan la pau encara era fràgil, els donants van formular dos compromisos polítics essencials: mantenir la seguretat i donar suport al llarg procés de pau.

Els donants van començar a augmentar l'assistència per al desenvolupament, fins i tot abans de la declaració oficial del final de la guerra (2002), i van mantenir el suport després. Els compromisos relatius a l'assistència per al desenvolupament van augmentar en un 70% entre 2001-2002 i 2003-2004. Els donants més importants van contreure compromisos a llarg termini per ajudar en la reconstrucció. Al mateix temps que van reforçar el sistema governamental de gestió de la hisenda pública, tots els donants importants van donar suport a la segona

estratègia nacional de reducció de la pobresa (2008-2012) proporcionant finançament a llarg termini, en què es comprenia una ajuda directa al pressupost equivalent a un 25% de la despesa nacional, aproximadament.

L'educació va ocupar un lloc central en el procés de reconstrucció del país i es va fer molt èmfasi en l'equitat, especialment en la segona fase de la reforma. L'ajuda pressupostària es va fer servir per subvencionar les escoles primàries arran de la supressió dels drets d'escolaritat, i també per subministrar-los llibres. Al suport dels donants va correspondre el compromís contret pel govern d'incrementar en un 11% anual, entre 2000 i 2004, la mitjana de la despesa pública en educació.

Font: Requadre 5.5 de la versió íntegra de l'Informe de Seguiment de l'EPT en el Món 2011.

sistemes educatius de 30 països. En canvi, el Fons Mundial de Lluita contra la Sida, la Tuberculosi i la Malària, creat aquell mateix any, ja ha desemborsat 10.000 milions de dòlars d'ajuda. Les reformes en curs de la IVR estan tractant problemes ja antics relacionats amb els desemborsaments i els mecanismes de governança, dos temes tractats el 2010 per l'*Informe de Seguiment de l'EPT en el Món* d'aquell any i per una important avaluació externa. Si aquestes reformes es duen a terme i s'aprofundeixen, la IVR podria convertir-se en el fulcre d'un sistema de finançament multilateral capaç de satisfer les necessitats decisives dels estats afectats per conflictes. Tanmateix, això exigeix una flexibilitat més gran en el tractament dels països acabats de sortir de conflictes, ja que molts d'ells han topat anteriorment amb problemes a l'hora de rebre ajuda financera. També exigeix una base de recursos més àmplia: el 2009 la IVR va desemborsar 222 milions de dòlars d'ajuda a l'educació, mentre que s'ha estimat que el dèficit de l'ajuda externa necessària per cobrir les necessitats educatives dels països d'ingressos baixos és de 16.000 milions.

El missatge que vol transmetre aquest informe és que cal atribuir a l'educació un lloc més important en els programes de reconstrucció dels països acabats de sortir de conflictes. En aquest sentit, l'informe formula quatre recomanacions en sengles àmbits clau.

- *Aprofitar les oportunitats d'obtenir èxits ràpids, fent més assequible i accessible l'educació.* S'ha de considerar que la supressió del pagament de drets d'escolaritat és una part important del dividend generat per la pau després d'un conflicte. Les activitats dels programes de desarmament, desmobilització i reintegració destinades a reforçar l'adquisició de competències professionals i donar suport psicosocial poden contribuir a desactivar els riscos d'un retorn a la violència, atès que s'ofereixen possibilitats d'educació als excombatents, mentre que els programes d'ensenyament accelerat poden oferir una oportunitat als que es van perdre anys d'escolaritat durant els anys de conflicte perquè retornin al sistema educatiu.
- *Assentar les bases per a la recuperació a llarg termini.* La creació de capacitats nacionals per a la planificació de l'educació, l'establiment d'EMIS i la millora dels sistemes de comptabilitat dels sous dels docents poden semblar qüestions d'interès purament tècnic, però són essencials perquè els sistemes educatius siguin més transparents, eficaços, inclusivament i capaços de retre comptes.
- *Donar més suport al finançament agrupat per país.* La cooperació entre els donants pot generar tota una àmplia sèrie de resultats positius. Els organismes d'ajuda han d'explorar activament les possibilitats

d'incrementar els acords ja existents per a un finançament conjunt, i també crear nous fons per als països als quals es presta menys atenció, com el Txad i la República Democràtica del Congo.

- *Convertir la Iniciativa Via Ràpida en un fons mundial de finançament més eficaç.* Els sectors de l'educació necessita urgentment un sistema de finançament agrupat, la magnitud i l'eficiència del qual siguin comparables a les dels fons que operen al sector de la salut. L'Informe recomana que durant el període 2011-2013 la dotació financera de la IVR sigui de 6.000 milions de dòlars, dels quals es podria obtenir un terç aproximadament mitjançant els bons d'educació proposats en les recomanacions sobre el finançament formulades anteriorment. Cal efectuar més reformes de la IVR perquè l'ajuda a l'educació s'estengui als països acabats de sortir de conflictes. Aquesta ajuda ha de comprendre, en particular, la concessió de subvencions a curt termini per assolir èxits ràpids i la constitució de fons a llarg termini per a la recuperació.

Fem de l'educació una força de pau

Quan els països surten d'un conflicte i emprenen, en un context de fragilitat de la pau, un llarg viatge per construir-la, les polítiques d'educació ofereixen als governs una oportunitat per afrontar l'herència del passat i posar dret un sistema d'educació que condueixi la societat cap a un futur pacífic.

El punt de partida és reconèixer la importància decisiva de l'educació. Quan els governs comencen a reconstruir els sistemes educatius han d'avaluar amb cura la situació existent després d'un conflicte. El llegat de violències i recels del passat no desapareix de la nit al dia. Els governs han de considerar com es percebran les seves opcions en matèria de polítiques, ateses les antigues rivalitats i disputes o totalment dirimides entre grups socials i regions. Una planificació de l'educació atenta al problema dels conflictes ha de partir de la base que tota decisió política tindrà una incidència en la construcció de la pau i en l'evitació d'un possible retorn a la violència. Allò que s'ensenya a les persones, el que aprenguin i la manera en què estiguin organitzats els sistemes d'educació, tot això pot fer que una societat sigui més o menys propensa a desencadenar un conflicte armat.

En els programes generals de reconstrucció de la pau s'ha negligit sistemàticament l'educació. Aquesta negligència no tan sols comporta la pèrdua d'una oportunitat per prevenir conflictes i edificar societats fortes, sinó que representa un veritable perill. Els governs i els països donants que ignoren el paper de l'educació en la construcció de la pau encaminen els països cap a un futur més insegur i potencialment més violent.

Els governs i els països donants que ignoren el paper de l'educació en la construcció de la pau encaminen els països cap a un futur més insegur i potencialment més violent

L'educació pot anar esborrant divisions profundament arrelades i conduir els alumnes a reflexionar sobre les seves múltiples identitats, així com a centrar-se en allò que els uneix més que no pas divideix

La falta d'atenció a l'educació resulta evident en la tasca pràctica de la Comissió de la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides –un òrgan consultiu intergovernamental– i en la del Fons per a la Consolidació de la Pau, connex a aquesta comissió. Aquest fons s'ha creat per dur a terme un paper important en l'estructura de les Nacions Unides destinada a tractar les situacions posteriors a conflictes. Tanmateix, només compta amb recursos financers molt reduïts, ja que tan sols ha rebut 347 milions de dòlars des de la seva creació el 2006; i a més els projectes específicament destinats a l'educació només han rebut un 3% del finançament que el fons ha concedit. Un altre problema és que el fons dóna suport primordialment a projectes de caràcter excepcional que estan molt poc integrats en els processos de planificació a llarg termini.

L'Informe examina tota una sèrie de vies a través de les quals l'educació pot influir en les perspectives de pau. En aquest sentit, destaca que no hi ha plans establerts en aquest àmbit. No obstant això, el punt de partida per als encarregats de l'elaboració de polítiques consisteix a discernir si l'aplicació d'una determinada política a l'educació pot reforçar els sentiments d'injustícia que van associats a un conflicte, a sospesar amb cura les eventuals percepcions que l'opinió pública en pot tenir i a dur a terme avaluacions dels possibles resultats, en els àmbits enumerats a continuació.

- *L'idioma de l'ensenyament.* La qüestió de la llengua d'ensenyament il·lustra millor que cap altra les difícils disjuntives que es presenten als governs en les situacions posteriors a conflictes. En alguns països –per exemple, a la República Unida de Tanzània– l'ús d'una sola llengua nacional com a mitjà d'instrucció a les escoles ha contribuït a fomentar un sentiment identitari comú. En altres països, al contrari, la imposició d'una llengua única ha contribuït a desencadenar la violència. A Guatemala, un país on la política lingüística adoptada al sistema educatiu havia estat un motiu de profund ressentiment per part de la població indígena, es va crear la Comissió per a la Reforma de l'Educació amb l'objectiu d'examinar els greuges, promoure el diàleg i establir una via per crear una educació bilingüe i intercultural que pogués ser més pertinent.
- *La reforma del currículum.* L'ensenyament d'algunes disciplines com la història i la religió pot guardar una relació amb la propensió a la violència. A les societats amb diverses ètnies i confessions religioses, el currículum contribueix a configurar la visió que els alumnes tenen de si mateixos respecte a l'«altre». Tractar les qüestions d'identitat pren molt de temps i posa els encarregats de reformar el sistema educatiu davant de disjuntives difícils. El sistema educatiu de Cambodja només ha començat a tractar recentment

la història del genocidi. A Ruanda, un país en què el sistema d'educació va reforçar les divisions de la població, el govern no ha introduït encara al currículum l'ensenyament de la història del país. No obstant això, l'experiència ha demostrat que en altres llocs l'educació pot anar esborrant divisions profundament arrelades i conduir els alumnes a reflexionar sobre les seves múltiples identitats, així com a centrar-se en allò que els uneix i no en allò que els divideix. Per exemple, l'Acord de Divendres Sant va obrir a Irlanda del Nord les portes a una visió més àmplia de la ciutadania. Als alumnes se'ls anima a les escoles a contemplar una sèrie d'identitats possibles, partint de l'idea que una persona pot ser irlandesa i britànica a la vegada, o només irlandesa, sigui quina sigui la seva confessió religiosa. Això és un bon exemple del que Amartya Sen defineix com un moviment d'acostament a identitats múltiples i de distanciament de l'«afiliació singular» a un grup.

- *La descentralització de l'administració de l'educació.* La descentralització i la devolució de competències se solen considerar vies que condueixen automàticament a una rendició de comptes i a la consolidació de la pau. Aquest parer és exagerat. En alguns països amb sistemes educatius altament descentralitzats, el tènue paper representat pel govern central pot obstaculitzar la tasca de consolidació de la pau. Un exemple destacat és el de Bòsnia i Hercegovina. En virtut de l'Acord de Dayton de 1995, es va deixar aquest país de 3,8 milions d'habitants amb 13 ministeris d'educació i un sistema escolar segregat. Encara que el govern federal ha adoptat principis progressistes en matèria d'educació, la seva mínima presència en el sistema educatiu fa que els infants continuïn aprenent per separat, sobre la base de tres currículums diferents, matèries com ara la llengua, la història i la cultura, que de vegades s'ensenyen d'una manera que contribueix a fomentar els prejudicis. A més a més, algunes escoles segueixen tenint el nom de personatges militars que uns grups consideren herois nacionals i d'altres els veuen com a símbols d'hostilitat.
- *Desterrar la violència de l'escola.* Hi ha una estratègia inequívocament positiva per a l'educació, els infants i la consolidació de la pau: fer que les escoles siguin llocs exempts de violència. Qüestionar la normalització de la violència en la societat implica, entre altres coses, que s'estableixi una prohibició eficaç dels càstigs corporals en el context escolar.

Així com tot conflicte armat reflecteix un conjunt diferent de tensions subjacents i de dispositives en la resolució d'aquestes, tota situació posterior a un conflicte es caracteritza per l'existència de diferents oportunitats i amenaces per a l'educació en el procés de consolidació de la pau. En aquest sentit, l'informe formula les propostes següents:

- *Admetre que l'educació està immersa en el context posterior a un conflicte.* Els governs nacionals i els donants d'ajuda, siguin quins siguin els seus propòsits, han de preveure que les reformes de la política d'educació es duran a terme progressivament en un context polític configurat per l'herència del conflicte anterior. Per això tota elaboració de polítiques educatives ha de comprendre una avaluació dels riscos que pot suposar la situació posterior al conflicte.
- *Incrementar els recursos del Fons per a la Consolidació de la Pau.* La Comissió de Consolidació de la Pau podria ser molt més dinàmica a l'hora de donar suport als esforços dels governs perquè l'educació s'integri en una estratègia més àmplia de construcció de la pau. Un increment dels recursos canalitzats per mitjà del Fons per a la Consolidació de la Pau fins a una quantitat de 500 a 1.000 milions de dòlars anuals podria facilitar un aprofitament més bo de les possibilitats que ofereix la pau.
- *Reforçar el paper de la UNESCO i l'UNICEF en les iniciatives de construcció de la pau.* Els donants podrien contribuir a fer que es tinguin en compte les característiques de les situacions posteriors a conflictes en la planificació de l'educació. És necessari seguir el principi de «no fer mal». Per això, tota política d'educació s'ha de sotmetre a una avaluació rigorosa de les seves possibles repercussions tenint en compte no tan sols dades i elements d'informació

tècnics, sinó també els antics motius de ressentiment i la percepció que tingui de l'opinió de les mesures adoptades. Consolidar de manera duradora la pau és una empresa que exigeix molt més que una simple planificació i uns recursos financers determinats. També exigeix la presència de professionals i organismes entregats a la tasca de crear capacitats i subministrar suport tècnic en tota una sèrie d'àmbits, des de l'elaboració de currículums i la concepció de llibres de text fins a la formació de docents. En aquest terreny és on la UNESCO i l'UNICEF haurien de dur a terme un paper més important, i tots dos organismes haurien de participar més activament a la Comissió de Consolidació de la Pau de les Nacions Unides.

L'educació té un paper fonamental en la creació d'un esperit de resistència contra els conflictes violents. A l'escola del segle XXI els infants han d'adquirir abans de res la que possiblement sigui la capacitat més fonamental en les societats multiculturals en apogeu: aprendre a viure en pau amb els altres. No s'ha de desterrar de les aules la consciència de la diferència religiosa, ètnica, lingüística o racial. Al contrari, aquestes diferències s'han de reconèixer i exaltar. No obstant això, les escoles i les aules de classe han de ser, abans de res, llocs on els nens i nenes aprenguin a barrejar-se, a compartir i a respectar-se entre ells. Cap país no pot alimentar l'esperança d'establir bases duradores per a la pau si no és que troba la manera de crear una confiança mútua entre els seus ciutadans; i és a les aules de classe on es comença a crear aquesta confiança. ■

L'educació té un paper fonamental en la creació d'un esperit de resistència contra els conflictes violents

Aula d'una escola devastada pel conflicte armat de l'agost de 2008 a la localitat georgiana de Zartsem (República d'Ossètia del Sud).

Una crisi encoberta: conflictes armats i educació

Quan les guerres esclaten, l'atenció de l'opinió pública internacional i les informacions dels mitjans de comunicació se centren en les imatges immediates del sofriment humà. Darrere d'aquestes imatges batega una crisi encoberta. En molts dels països més pobres del món, els conflictes armats estan destruint no tan sols els edificis de les escoles, sinó també les esperances i anhels de generacions senceres d'infants.

En aquest informe titulat *Una crisi encoberta: conflictes armats i educació*, es presenten, amb una àmplia documentació, els efectes devastadors de les guerres en l'educació i s'examinen les violacions generalitzades dels drets humans, que tenen com a conseqüència privar els nens i nenes d'escola. L'Informe qüestiona un sistema d'ajuda internacional que està fracassant en la tasca de donar suport als estats afectats per conflictes, amb les consegüents repercussions perjudicials per a l'educació. També posa l'atenció sobre el fet que l'escola s'instrumentalitzï sovint per difondre els prejudicis, la intolerància i la injustícia social.

L'Informe demana als governs que es mostrin més resoluts en la lluita contra la cultura d'impunitat que es produeix a l'entorn dels atacs comesos contra els escolars i les escoles. També formula propostes per reformar l'estructura de l'ajuda internacional i defineix estratègies destinades a reforçar el paper de l'educació en la consolidació de la pau.

Aquesta publicació és un resum de l'*Informe de Seguiment de l'Educació per a Tothom en el Món 2011*. L'informe complet i les seves versions en altres idiomes, així com tota una sèrie d'estadístiques i indicadors globals sobre l'educació, es poden consultar en línia al lloc web www.efareport.unesco.org.

Dono suport a la crida de la UNESCO a tots els governs del món perquè gastin menys en bales i bombes, i molt més en llibres, mestres i escoles.

Oscar Arias Sánchez,
Premi Nobel de la Pau, 1987

Espero que els dirigents polítics de tots els països tinguin en compte el missatge de l'Informe de Seguiment de l'Educació per a Tothom en el Món i recordin que mai s'ha d'instrumentalitzar l'educació per instil·lar en la ment dels joves prejudicis, intolerància i falta de respecte per als altres. L'escola ha de ser una poderosa força de pau.

Shirin Ebadi,
Premi Nobel de la Pau, 2003

Un dels missatges clau de l'Informe de Seguiment de l'Educació per a Tothom en el Món de la UNESCO és que l'educació pot ser una força per prevenir els conflictes, reconstruir els països i edificar la pau. Dono suport a aquest missatge amb entusiasme.

José Ramos-Horta,
Premi Nobel de la Pau, 1996

L'Informe de Seguiment de l'Educació per a Tothom en el Món de la UNESCO incrementa el nostre coneixement de les perjudicials repercussions de les violacions i els abusos sexuals i ens recorda una cosa que s'ha ignorat durant massa temps: l'impacte que també tenen en l'educació.

Mary Robinson,
Alta comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans (1997-2002)

Aquest informe de la UNESCO hauria d'haver sortit a la llum molt abans. Les seves pàgines detallen cruament la violència real que s'està exercint contra algunes de les poblacions més vulnerables del món, on hi són compresos els infants en edat escolar, i repton els dirigents de tots els països, rics i pobres, a emprendre una acció decisiva. El que demano als líders del món és que enunciiïn aquesta senzilla declaració d'intencions: Ja n'hi ha prou!

Desmond Tutu,
Premi Nobel de la Pau, 1984

Amb la col·laboració de:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**

United Nations Association of Spain

www.efareport.unesco.org

